

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a společenských věd

Povinná volební účast – argumenty pro a proti
Bakalářská práce

Autorka: Adéla Křenová
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Historie se zaměřením na vzdělávání, Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Michal Rigel

Hradec Králové, 2019

Zadání bakalářské práce

Autor:	Adéla Křenová
Studium:	P16P0087
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Historie se zaměřením na vzdělávání, Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání
Název bakalářské práce:	Povinná volební účast - argumenty pro a proti
Název bakalářské práce AJ:	Compulsory voting - for and against

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se bude v obecné rovině snažit stanovit a shrnout argumenty pro a proti povinné volební účasti. Tyto argumenty budou podpírány praxí a dopady v jednotlivých evropských zemích, kde již povinná volební účast zavedena je. Dále bude práce tyto argumenty kriticky hodnotit a zkoumat, zda mechanismus skutečně umožňuje reprezentativnější volební vzorek. Druhá část práce se bude věnovat normativnímu zhodnocení celé problematiky ve vztahu k zavedení v ČR. Zde bude také zohledněn historický vývoj země a další dílčí specifické aspekty.

BIRCH, Sarah. Full participation: a comparative study of compulsory voting [online]. Manchester: Manchester University Press, 2008 [cit. 2018-09-03]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10623253>. BRENNAN, Jason a HILL, Lisa. Compulsory voting: for and against. 1st pub. New York: Cambridge University Press, 2014. vii, ISBN 978-1-107-04151-6. FILIP, J. Základní otázky volebního práva v ČSFR. 1 vyd. Brno: MU v Brně, 1992. ISBN 80-210-0406-1. CHYTILEK, Roman, ed. a ŠEDO, Jakub, ed. Volební systémy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3548-X. MALKOPOULOU, Anthoula. The history of compulsory voting in Europe: democracy's duty?. New York: Routledge, 2015. ISBN 9781317693338.

Garantující pracoviště: Katedra filosofie a společenských věd,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Michal Rigel

Oponent: Mgr. et Mgr. Iva Svačinová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 4.9.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením Mgr. et Mgr. Michala Rigela samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Anotace

KŘENOVÁ, ADÉLA. Povinná volební účast – argumenty pro a proti. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2019, 54 pp. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se věnuje problematice povinné volební účasti. První a obsáhlejší část práce shrnuje argumenty pro a proti povinné volební účasti. Ty jsou podkládány výzkumy a praxí v jednotlivých evropských zemích, kde je tato úprava zavedena. Práce mapuje pohledy jednotlivých politologů obou názorových proudů a snaží se strukturovat jejich stanoviska a tvrzení. Druhá část se věnuje normativnímu zhodnocení celé problematiky ve vztahu k zavedení v České republice. Zde jsou zohledněny specifické aspekty země, především však historický vývoj a stav společnosti nejen v politické rovině.

Klíčová slova: argumenty pro povinnou volební účast, argumenty proti povinné volební účasti, volební účast, povinná volební účast v České republice, povinná volební účast.

Annotation

KŘENOVÁ, ADÉLA. Compulsory voting – for and against. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2019, 54 pp. Bachelor Thesis.

Bachelor thesis deals with the topic compulsory voting and its arguments. First part summarises in general level arguments for and against compulsory voting. These arguments are supported by surveys and researches in European countries, in which this law is established. Thesis defines attitudes and opinions of both sides of politicians. Second part of the thesis will normatively summarise arguments to the political system of the Czech Republic. Here, the specific aspects of the country are taken into account, namely historical evolution and state of society primarily but not only in political realms.

Key words: arguments against compulsory voting, arguments for compulsory voting, compulsory voting, compulsory voting in the Czech Republic, voter turnout.

Obsah

Úvod.....	1
1. Povinná volební účast.....	3
1.1. Její podoba a místní vymezení.....	3
1.2. Sankce.....	4
2. Argumenty pro volební účast	7
2.1. Povinná volební účast jako prostředek pro zvýšení legitimacy zvolených	7
2.2. Společnost bude vzdělanější, pokud bude muset chodit k volbám	9
2.3. Ulehčení kandidátům ve vedení volebních kampaní.....	12
2.4. Snížení ceny jednoho hlasu a prostředků v kampaních.....	14
2.5. Účast ve volbách – právo nebo povinnost.....	15
3. Argumenty pro povinnou volební účast	17
3.1. Nařízení povinného volebního práva je zasahováním do osobní svobody jednotlivce ..	17
3.2. Povinná volební účast zvyšuje počet neplatných a náhodných hlasů.....	19
3.3. PVÚ způsobí přivedení neinformovaných voličů a nárůst extremistických stran.....	21
3.4. Další dílčí argumenty proti PVÚ	24
4. Historie českých zemí ve vztahu k zavedení povinné volební účasti	26
4.1. Vývoj povinné volební účasti v českých zemích do roku 1989.....	26
4.2. Politický a občanský vývoj v českých zemích po roce 1989 ve vztahu k PVÚ	29
5. Povinná volební účast ve vztahu k ČR.....	32
5.1. Je česká občanská společnost na případné zavedení PVÚ připravena?	32
5.2. Je zavedení PVÚ v souladu s pojetím volebního práva v ČR?	36
5.2.1. Pojetí volebního práva na úrovni státu	36
5.2.2. Pojetí volebního práva na úrovni společnosti.....	36
Závěr	38
Seznam použitých pramenů a literatury	41
Přílohy.....	46

Úvod

Povinná volební účast je dnes zavedena v desítkách zemí napříč kontinenty. Existuje především v Latinské Americe, ale také v Evropě. K tomuto opatření státy přistupují z rozličných příčin. Mezi ty nejčastější bez pochyby patří zvýšení volební účasti a s tím také reprezentativnější volební výsledek, tedy zvýšení legitimacy zvolených. Dále se uvádí argument zvýšení občanské vzdělanosti zapříčiněné tím, že ti voliči, kteří se dosud o politické dění nezajímali, nyní pravděpodobně alespoň částečně začnou. Mezi dalšími lze jmenovat ulehčení politikům při vedení kampaně – nemusí se soustředit na přivedení voličů k volebním urnám, ale mají prostor se zaměřit na vlastní program. Další pozitivní stránkou je podle zastánců povinné volební účasti také větší potenciál politické stability, neboť výsledky skutečně vyjádří hlas většiny populace. Odpůrci naopak často zmiňují popření samotného práva jít volit a také znemožnění šance vyjádření nesouhlasu jedince s politickou scénou tím, že k volbám nepůjde. Současně namítají, že dojde ke zvýšení procenta hlasů, kdy volič zvolí náhodnou stranu/kandidáta. Předpokládá se také větší volební výsledek pro extremistické, populistické strany. Tato predikce vychází z teze, že velká část nevoličů jsou lidé s nižším dosaženým vzděláním a jsou tudíž snáz ovlivnitelní taktikami extremistických stran. Další proud argumentů hlásá, že není správné, aby byl někdo trestán za nevyužití svého práva.

Cílem první a obsáhlejší části bakalářské práce bude v obecné rovině tyto argumenty shrnout, strukturovat a reagovat především na podobu povinné volební účasti v evropském prostoru, a to z důvodu podobnosti jak geografické, tak historické. Druhá část práce se bude zabývat PVÚ ve vztahu k ČR, evropské země jsou vzhledem k četným podobnostem relevantnější než země jiných kontinentů. Z důvodu velké obsáhlosti bude práce zkoumat povinnou volební účast pouze na parlamentní a prezidentské úrovni. Zde bude čerpáno především ze zahraničních zdrojů. Podrobně o této problematice pojednávají zejména autoři Jason Brennan, Arend Lijphart, nebo Sarah Birch.¹ Pro dílčí segmenty budou využity jednotlivé

¹ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928.; LIJPHART, Arend, 1996. *Compulsory voting is the best way to keep democracy strong*. *The Chronicle of Higher Education*. [online] 43 (8), [5.1.2019]. ISSN 00095982. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/214737705?accountid=12797>.; LIJPHART, A., 1997.

práce od autorů, které se věnují tématům souvisejícím s touto problematikou jako William Galston nebo J. A. Douglas.

Druhá část práce bude reagovat na stále častěji se opakující výroky ohledně zavedení povinného hlasovacího práva v ČR, jež zaznívají českým politickým prostorem, naposledy dokonce ústy prezidenta republiky při vánočním projevu v roce 2018.² Práce tak reaguje na tato prohlášení a bude zkoumat, zda by zavedení skutečně mohlo vést k žádoucímu výsledku. Budou zde také kriticky hodnoceny argumenty z první části, ve vztahu k České republice. Konkrétně půjde o analýzu stavu společnosti, která je pro fungující systém povinné volební účasti klíčová, zejména pokud jde o schopnost kritického myšlení, vzdělanosti, vnímání politiků a voleb obecně. Jednotlivé teze budou podkládány četnými statistickými údaji ověřených agentur např. *STEM*, *CVVM*, *MEDIAN*. Argumenty budou analyzovány a zkoumány především s ohledem na to, zda by předkládaná stanoviska skutečně dokázala plnit žádoucí účel. V neposlední řadě bude zohledněn specifický historický vývoj země, zejména události 20. století, které stav politické kultury a systému výrazně ovlivnily. Zde budou využity jednak zdroje hodnotící dnešní stav politické participace občanů ve vztahu k historii, ale také ve srovnání s dalšími postkomunistickými zeměmi. Bude kladen důraz na měnící se postkomunistickou éru a její dopady ve společnosti vzhledem k případnému zavedení povinné volební účasti. V tomto případě bude čerpáno především z děl Kateřiny Vráblikové a Romana Chytilka, ten se tématu věnuje v obsáhlé publikaci *Volební systémy*.³

Očekávaným výstupem práce bude shrnutí jednotlivých argumentů a obhájení jejich relevance ve vztahu k zavedení povinné volební účasti v ČR.

Unequal Participation: Democracy's Unresolved. *The American Political Science Review*. [online]. 03, 91, 1-14. [cit. 5.1.2019]. ISSN 00030554. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2952255?seq=1#metadata_info_tab_contents.; BIRCH, Sarah. *Full participation: a comparative study of compulsory voting*. New York: United Nations University Press, 2009. ISBN 9280811665.

² Pražský hrad, 2018. *Vánoční poselství prezidenta republiky Miloše Zemana*. [online]. Praha: Pražský hrad. [cit. 6.1.2019]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/vanocni-poselstvi-prezidenta-republiky-milose-zemana-4-14482>.; iROZHLAS, 2017. *Povinné hlasování ve volbách? I neúčast je vyjádření názoru*. [online]. Praha: Český rozhlas, 11.10. 2017. [cit. 6.1.2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/komentare/povinne-hlasovani-ve-volbach-i-neucast-je-vyjadreni-nazoru_1710111030_rez.

³ CHYTÍLEK, Roman. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6.

1. Povinná volební účast

1.1. Její podoba a místní vymezení

Povinná volební účast je dnes zavedena ve 27 zemích světa. Je obtížné určit přesný počet států, kde se vyskytuje, protože některé státy mají PVÚ zakotvenou v právním řádu, ale fakticky ji nevymáhají. PVÚ se navíc v jednotlivých státech, kde je zavedena, liší svojí podobou. Například vymahatelností v praxi, typem sankcí, uplatněním, nebo tím, zda funguje pouze *de jure*, nebo i *de facto*. V systémech, kde je PVÚ zavedena, je volební účast vnímána jako občanská povinnost. Demokracie je vláda lidu, ten má tedy povinnost a zodpovědnost za její stav.⁴ Naproti tomu systémy bez tohoto opatření vnímají volby jako dobrovolnou záležitost občanů. Systémy se tedy liší v základním paradigmatu vnímání celé problematiky.

Povinná volební účast bývá někdy zaměňována s termínem *povinné volební právo*. Jedná se však o nepřesný název, protože některé státy vyžadují pouze dostavení se k volbám, zapsání se, ale není zde povinnost účastnit se volby jako takové. Jiné státy mají k dispozici tzv. bílý lístek, kterým občan nevolí žádného kandidáta.⁵

Historie zavedení PVÚ sahá do konce 19. století, kdy ji jako první stát zavádí Belgie v roce 1892, poté následují další státy jako Argentina v roce 1914 a Austrálie v roce 1924. Hlavním důvodem bylo zvýšení volební účasti, ale také řada dalších důvodů, které budou vymezeny níže. Rozmach v zavádění PVÚ nastal hlavně v první polovině 20. století. Některé země od něj však postupně upouštějí, nebo ho nevyžadují, ač je zákonem stanoven.

Níže přikládám tabulku, která mapuje podobu povinné volební účasti v evropských zemích a její míru vymahatelnosti.

⁴ IDEA, 2002. *Voter Turnout since 1945: A global report*. [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2002. [cit. 10.2.2019]. ISBN: 91-89098-61-7. Dostupné z: <http://www.idea.int/publications/vt/index.cfm>, s.105,106.

⁵ RANGEL, G.S., 2017. *Voting as a (Mandatory) Duty: Citizen Attitudes, Political Engagement, and Party Outreach Under Compulsory Voting*. [online]. Ann Arbor: University of Kentucky 2017. [cit. 16.2.2019] ISBN 9780355194760. Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1937500377/fulltextPDF/CE26AA8FE4AC4439PQ/1?accountid=12797>, s. 73.

1.2. Sankce

Sankce stanovené za neúčast ve volbách stanovuje každá země jinak, stejně tak jako míru jejich vymahatelnosti. Níže jsou uvedeny typy jednotlivých postihů, které existují napříč systémy s povinnou volební účastí. Systém sankcí může být buď souběžný – tedy uplatnění několika postihů najednou, nebo následný, kdy jdou sankce postupně a jedna vyplývá z druhé.⁶ Informace k této problematice mapuje přiložená tabulka, kde jsou označeny stejnými čísly pro větší přehlednost.

1. Vysvětlení

Volič je nucen vysvětlit svou neúčast u voleb. Musí uvést legitimní důvod, aby se osvobodil od dalších sankcí, které by v případě nedostatečného zdůvodnění mohly být proti němu uplatněny.⁷

2. Pokuta

Výše jednotlivých pokut opět závisí na zemi, stejně jako jejich vymahatelnost. A. Lijphart uvádí, že se její průměrná výše přibližně rovná ceně pokuty za parkování. Ovšem mnohdy není vymáhaná.⁸ V roce 2002 to byly tři švýcarské franky ve Švýcarsku, 10–20 Argentinských pesos v Argentině nebo tehdejších 200 liber na Kypru.⁹

3. Odnětí svobody

V závislosti na předchozích nesplněných pohledávkách existuje i sankce v podobě odnětí svobody. Ovšem žádný dokumentovaný případ z praxe není znám. V případě, že nevolič i přes opakované vybídnutí pokuty nezaplatí, soud může uložit trest v podobě odnětí svobody. Tento postih však není za neúčast ve volbách, ale za nezaplacení pohledávek, které z ní plynou.¹⁰

⁶ IDEA. Compulsory voting. *International IDEA* [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2018 [cit. 17.3.2019]. Dostupné z: <https://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout/compulsory-voting>.

⁷ BLÍŽKOVSKÝ R. a NĚMEC J.. *Právní úprava volební povinnosti ve vybraných zemích* [online]. Parlamentní institut, 2013 [cit. 15.2.2019]. Dostupné z: <http://invenio.nucl.cz/record/155823?ln=cs>, s.2.

⁸ LIJPHART, Arend, 1996. Compulsory voting is the best way to keep democracy strong. *The Chronicle of Higher Education*. [online] 43 (8), [5.1.2019]. ISSN 00095982. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/214737705?accountid=12797>, s.B3.

⁹ IDEA, 2002. *Voter Turnout since 1945: A global report*. [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2002. [cit. 10.2.2019]. ISBN: 91-89098-61-7. Dostupné z: <http://www.idea.int/publications/vt/index.cfm>, s.107.

¹⁰ *Tamtéž*.

4. Zbavení některých občanských práv, především však aktivního a pasivního volebního práva

Tento typ sankce opět nabývá různých podob v jednotlivých zemích. Ve většině případů má společně to, že to je následný typ sankce. K tomu, aby byl uplatněn, je třeba aby občan nesplnil jiné pohledávky, které mu předtím byly uloženy. Nejčastěji se jedná o pokutu.¹¹

V Belgii může nevolič být zbaven hlasovacího práva, poté co se minimálně čtyřikrát za 15 let nedostaví k volbám. Singapur své nevoliče vyjímá z registru voličů a navrátí je zpět po předložení legitimního důvodu nedostavení se k volbě. V Bolívii u sebe musí volič několik měsíců po volbách nosit potvrzení o volbě, jinak mu banka nemusí vyplatit plat. Toto znění je v právním řádu, ale v praxi se téměř neuplatňuje. V dalších případech se jedná o neumožnění se ucházet o některé veřejné funkce, nebo zákaz pasivního volebního práva.¹²

5. Další druhy sankcí

V Řecku do roku 2000 existovaly administrativní sankce, které zahrnovaly zadržení cestovního pasu, řidičského průkazu nebo povolení k vykonávání některých veřejných funkcí.¹³ V Bulharsku platila v roce 2016 za neúčast pokuta 50 Leva (asi 700 Kč), nebo následné nevyplacení sociálních dávek po dobu tří měsíců.¹⁴ Dále nejsou sankce unifikované například v Itálii nebo v Mexiku, ale jsou tady možné sociální sankce založené na principu náhodného výběru. Tomu se říká nevinná/neškodná sankce. V Itálii může být například obtížné získat místo v zařízení starající se o děti, ale to není formalizováno.¹⁵

¹¹ BLÍŽKOVSKÝ R., NĚMEC J.. *Právní úprava volební povinnosti ve vybraných zemích* [online]. Parlamentní institut, 2013 [cit. 16.2.2019]. Dostupné z: <http://invenio.nusl.cz/record/155823?ln=cs>, s.2.

¹² IDEA. Compulsory voting. *International IDEA* [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2018 [cit. 15.2.2019]. Dostupné z: <https://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout/compulsory-voting>.

¹³ IDEA, 2002. *Voter Turnout since 1945: A global report*. [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2002. [cit. 10.2.2019]. ISBN: 91-89098-61-7. Dostupné z: <http://www.idea.int/publications/vt/index.cfm>, s.107.

¹⁴ Aktuálně.cz. *Bulharský parlament chystá povinnou účast voličů ve volbách*. [online]. Praha: Aktuálně, 10.3.2016 [cit. 12.2.2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/bulharsky-parlament-chysta-povinnou-ucast-volicu-ve-volbach/r~c814721ce70c11e5a457002590604f2e/>

¹⁵ IDEA. Compulsory voting. *International IDEA* [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2018 [cit. 17.3.2019]. Dostupné z: <https://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout/compulsory-voting>.

Země	Vyžadována	Míra vymahatelnosti	Typ sankce	Rok zavedení	Poznámky
Belgie	Ano	Striktní	1, 2, 4, 5	1892 (muži)	Ženy v 1949.
Bulharsko	Ne	-	Žádná	2016	-
Francie (Pouze senát)	Ne	-	2	50. a 60. léta 20. století	-
Itálie	Ne	-	5	Praktikováno od 1945 do 1993	-
Kypr	Ano	Striktní	1, 2	Praktikováno od 1960 do 2017	V roce 2017 zrušeno.
Lichtenštejnsko	Ano	Slabá	1, 2	1918	-
Lucembursko	Ano	Striktní	1, 2	1919	Dobrovolné nad 70 let.
Nizozemí	Ne	-	-	Praktikováno od 1917 to 1967	-
Rakousko (Tyrolsko)	Ano	Slabá	1, 2	Praktikováno od 1929 do 2004	V regionu Tyrolsko.
Rakousko (Vorarlbersko)	Ano	Slabá	2, 3	Praktikováno od 1929 do 1992	V regionu Vorarlbersko.
Rakousko (Štýrsko)	Ano	Slabá	Nedostatek informací	Praktikováno od 1929 do 1992	V regionu Štýrsko.
Řecko	Ne	Slabá	Žádné	1926	Administrativní sankce, zahrnující zabavení cestovního pasu, řídičského průkazu byly oficiálně zrušeny v roce 2000.
Španělsko	Ne	-	Nedostatek informací	Praktikováno od 1907 do 1923	-
Švýcarsko (Schaffhausen)	Ano	Striktní	2	1904	Praktikuje se v jednom kantonu, v dalších upuštěno v roce 1974.

Dostupné z: IDEA: *Voter Turnout since 1945: A global report*. [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2002 [cit.

18.2.2019]. ISBN: 91-89098-61-7 Dostupné z: <http://www.idea.int/publications/vt/index.cfm>. s.107.e

2. Argumenty pro volební účast

2.1. Povinná volební účast jako prostředek pro zvýšení legitimacy zvolených

Teze, že zvýšením počtu voličů se zvýší i legitimita zvolených je asi nejčastějším argumentem ve prospěch povinné volební účasti vůbec. Politologové zastávající názory pro volební účast tím reagují na nízkou účast ve volbách. Ta se celosvětově mezi lety 1980 a 1990 snížila z 73 % na 64 %.¹⁶ Tento trend navíc stále klesá.¹⁷ Často se tak stává, že ač kandidát vyhrál volby a je ustanoven do svého úřadu, byl fakticky zvolen pouze malou částí populace. Část politologů se odvolává na 5 kritérií R. Dahla o fungující demokracii, zejména na bod o *aktivní participaci*, tedy že k funkční demokracii je mimo jiné třeba aktivní účast občanů.¹⁸ Politologové zastávající tento názor berou legitimitu jako něco, co se nenabývá automaticky zvolením, ale skládá se z několika segmentů, které je třeba udržovat na určité hladině, jinak dochází k její ztrátě.¹⁹ Kladou si tak otázku, zda orgán, který je zvolen menšinou, o sobě může prohlašovat, že je reprezentativní a legitimní.²⁰ Jediným řešením problematiky vidí zvýšení volební účasti. Politologové navrhuji několik způsobů²¹, avšak za jediný skutečně účinný považují zavedení povinné volební účasti (dále PVÚ).²² Žádný jiný totiž nedosahuje takové efektivity, zatímco v zemích s PVÚ dochází k volbám pravidelně mezi 90 - 95% populace. Konkrétně po zavedení PVÚ v Austrálii v roce 1920 se zvýšila volební účast o 23,2 %.

¹⁶ ENGELEN, Bart, 2007. Why Compulsory Voting can Enhance Democracy. *Acta Politica*. [online] 42 (4), 23–39 [15.2.2019]. ISSN 00016810. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1057/palgrave.ap.5500167.hy>. s.23.

¹⁷ LIJPHART, A., 1997. Unequal Participation: Democracy's Unresolved. *The American Political Science Review*. [online]. 03, 91, 1-14. [cit. 20.2.2019]. ISSN 00030554. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2952255?seq=1#metadata_info_tab_contents. s. 7.

¹⁸ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928. s.127.

¹⁹ Tamtéž, s.25.

²⁰ LIJPHART, Arend, 1996. Compulsory voting is the best way to keep democracy strong. *The Chronicle of Higher Education*. [online]. 43 (8), [19.2.2019] ISSN 00095982 Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/214737705?accountid=12797>. s.B3.

²¹ Např. Volby o víkendu, povinné volby pro prvovoliče, volební místa v obchodních domech a dalších frekventovaných místech, ne tak časté volby, proporční hlasování a přímá demokracie.

²² BIRCH, Sarah. *Full participation: a comparative study of compulsory voting*. New York: United Nations University Press, 2009. ISBN 9280811665. s.112–113.

V Nizozemí při zrušení toho ustanovení klesá účast o 10 %. V Belgii, kde dosud opatření funguje je účast okolo 90 %.²³

Legitimitou ve volbách se zabývá také Sarah Birch a dělí ji na dvě části: spokojenost občanů s demokracií a vnímání občany kvality reprezentace. Dle statistik je průměrná spokojenost s volenými 58,7 % v zemích s dobrovolnou volební účastí, 61,4 % v zemích s povinnou volební účastí. Vnímání kvality reprezentace je tedy v zemích s povinnou volební účastí vyšší. Lidé vnímají jejich zvolené jako přesnější odraz názorů ve společnosti.²⁴

Opozice se svým vnímáním liší už v základu vnímání samotné legitimacy. Dle nich je tento stav daný a nezávisí na míře volební účasti, nebo spokojenosti obyvatel. Orgán se stává legitimním samotným zvolením, není k tomu třeba splnění dalších dílčích kritérií. V tomto bodě také dochází k rozkolu, politologové nevidí důvod, proč by se mělo právě z tohoto důvodu usilovat o větší volební účast.²⁵

Nízká volební účast není podle politologů problémem pouze sama o sobě, ale nese s sebou řadu dalších problémů, které z ní vyplývají. Skupina nevoličů není rovnoměrně rozvrstvena napříč obyvatelstvem, ale jsou v ní více zastoupeny některé části občanů. Z mezinárodních statistik vyplývá, že mezi lidmi, kteří nechodí k volbám jsou více zastoupeni občané nižšího věku, s nižším dosaženým vzděláním a nižší životní úrovní.²⁶ Politologové Berelson a Steiner vypracovali na toto téma rozsáhlou studii, ze které plyne, že čím vyšší je socioekonomická a vzdělanostní úroveň voliče, tím vyšší je jeho politická angažovanost.²⁷ Díky tomu, že se tyto vrstvy dlouhodobě neúčastní voleb, platí argument: *pokud nevolíš, nepočítáš se*. Obecně vzato politici reagují na skupiny, které je volí.²⁸ V konečném

²³ QUINTELIER, E., HOOGHE, M. AND MARIEN, S., 2011. The Effect of Compulsory Voting on Turnout Stratification Patterns: A Cross-national Analysis. *International Political Science Review*, [online]. 32, 396–416 [11.3.2019]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0192512110382016> s. 401.

²⁵ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York, NY: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928. s.27.

²⁶ LIJPHART, Arend, 1997. Unequal Participation: Democracy's Unresolved Dilemma. *The American Political Science Review*. [online]. 1(91), 1–14 [cit. 16.2.2019]. ISSN 00030554. Dostupné z ProQuest Ebook Central: <https://search.proquest.com/docview/214431540/fulltextPDF/273A1724D78E49E5PQ/1?accountid=12797>. s.1.

²⁷ *Tamtéž*.

²⁸ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928. s.137.

důsledku to vede k tomu, že se na ně zvolení nezaměřují a nejednají v jejich prospěch, protože jejich hlasy by stejně nezískali. Stát a prostředí se tak pro tyto skupiny stává méně výhodný. Tento stav se navíc stále prohlubuje. Tím, že státní aparát dlouhodobě nereaguje na jejich potřeby a nejedná v jejich prospěch, nevolíci se vůči volbám stávají zatvrzelejší a skeptičtější. Právě povinná volební účast je dle jejich zastánců jediným efektivním řešením pro tento problém.²⁹ Chongova a Oliverova mezinárodní analýza 99 států mezi lety 1960–2000 ukazuje, že řádně vynucované povinné volební právo zlepšuje distribuci příjmů.³⁰

2.2. Společnost bude vzdělanější, pokud bude muset chodit k volbám

Velký zastánce zavedení povinného volebního práva Arend Lijphart v USA v roce 1997 předložil dva základní argumenty ve prospěch PVÚ. První výše zmíněn, o zvýšení legitimacy zvolených, druhý – že povinná volební účast povede k politicky uvědomělému a vzdělanému voličstvu. Podle něj platí, že pokud volby budou povinné a lidé budou nuceni přijít a zvolit kandidáta, nebudou chtít, aby vybrali kandidáta náhodného, ale budou se snažit volit co nejzodpovědněji. K tomu, aby tak mohli učinit, se budou více zajímat o politické kandidáty a rozšíří si přehled o politice. Důsledkem toho nastane zvýšení občanské vzdělanosti.³¹

Zjišťovat míru občanské vzdělanosti v závislosti na povinné volební účast je velmi složitý úkol a přináší hned několik diskutabilních záležitostí. Zaprvé, můžeme pracovat pouze s již ucelenými společnostmi, kde PVÚ buď zavedena je, nebo není. Nejsou k dispozici data, který by mapovala přerod. Zadruhé, kde je hranice, která bude definovat kdo je a kdo není občansky vzdělaný? Zatřetí, každá země má jinou historii voleb a volební účasti. Liší se především způsob a občanská

²⁹ BIRCH, S. a LODGE, G., 2015. Voter Engagement, Electoral Inequality and First-Time Compulsory Voting. *The Political Quarterly*. [online]. 3, 385–392 [cit. 16.2.2019]. ISSN 00323179. Dostupné z ProQuest Central: <http://dx.doi.org/10.1111/1467-923X.12178>. s.386.

³⁰ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928. s.138–139.

³¹ LIJPHART, Arend, 1997. Unequal Participation: Democracy's Unresolved Dilemma. *The American Political Science Review*. [online]. 1(91), 1–14 [cit. 16.2.2019]. ISSN 00030554. Dostupné z ProQuest Ebook Central: <https://search.proquest.com/docview/214431540/fulltextPDF/273A1724D78E49E5PQ/1?accountid=12797>. s.3.

angažovanost občanů. Z čehož plyne nemožnost mezinárodních studií.³² Přesto je k tomuto tématu dostupných několik analýz.

Politoložka Gabriela Sainati Rangel, která se tématu věnuje v rozsáhlé práci, přichází s několika důsledky zavedení PVÚ v této oblasti. Pravidla, která přináší povinná volební účast, by měla ovlivnit občanskou politickou informovanost hned v několika podobách. Do výčtu zařazuje: investici do informací, změnu v informačním prostředí a další efekty plynoucí z výsledku volebního chování (např. konec tabu v tématu politiky).³³ První teze vychází z předpokladu, že volič bude chtít zodpovědně rozhodnout a také že vyhledávání informací zvýší jeho politický rozhled. Tím, že se zvýší poptávka po informacích se budou pozitivně měnit samotné zdroje, ze kterých budou voliči čerpat. Bude se také měnit samotné prostředí, tím že se volby budou týkat všech. Předmět politiky a politické diskuse už nebudou tabu. Témata budou častěji diskutovaná, přesunou se i do neformálního prostředí, např. do sousedských rozhovorů. A to povede k informovanějšímu obyvatelstvu. Opakování voleb a vytvoření návyku sběru informací bude mít za následek lépe informovanou společnost.³⁴ A. V. Shineman přichází s výzkumem, který dokazuje, že se hypotézy skutečně potvrdily a skrze povinnou volební účast dochází skutečně k tomu, že jednotlivci jsou kompetentnější vřazovat do urny informované hlasy.³⁵

³² LOEWEN, P.J., MILNER, H. a HICKS, B.M., 2008. Does Compulsory Voting Lead to More Informed and Engaged Citizens? An Experimental Test. *Canadian Journal of Political Science*. [online]. 3, 655–672 [cit. 20.2.2019]. ISSN 00084239. Dostupné z Proquest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S000842390808075X>. s.656; BERGER, Ben. *Attention Deficit Democracy: The Paradox of Civic Engagement* [online]. Princeton: Princeton University Press 2011. [cit. 22.2.2019] ISBN 9781400840311. ProQuest Ebook Central, <https://search.proquest.com/legacydocview/EBC/740294?accountid=12797>. s.18.

³³ RANGEL, G.S., 2017. *Voting as a (Mandatory) Duty: Citizen Attitudes, Political Engagement, and Party Outreach Under Compulsory Voting*. [online]. Ann Arbor: University of Kentucky 2017. [cit. 20.2.2019] ISBN 9780355194760. Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1937500377/fulltextPDF/CE26AA8FE4AC4439PQ/1?accountid=12797>. s. 17.

³⁴ Tamtéž, s. 69-72.

³⁵ SHINEMAN, V.A., 2013. *Isolating the Effects of Costly and Incentivized Participation on Incentives to Invest in Costly Information and Informed Participation*. [online]. Ann Arbor: New York University 2013. [cit. 20.2.2019] ISBN 9781303319174. Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1433826286/fulltextPDF/46623833D6984F16PQ/1?accountid=12797>. s. 181–182.

Oponenti proti tomuto argumentu mají hned několik námitek. Upozorňují, že zde stále existuje početná skupina občanů, která na povinnost volit nebude reagovat zjišťováním informací, ale bude je bojkotovat a vytvoří se tak izolovanější uskupení, které bude k politikům (a politickému systému) přistupovat s ještě větší antipatií.³⁶ Dále reagují, že občanská angažovanost se sice může zvýšit, ale pouze protože se lidé budou chtít vyhnout finanční sankci, a to nemůže mít na jejich rozhodování dobrý vliv.³⁷

Belgický průzkum Engelena a Hoodge nenašel důkaz v efektech na vzdělání plynoucích z PVÚ. Kladli si otázku: „Co kdyby volby nebyly povinné?“ aby odlišili ty, kteří hlasují pouze proto, aby se vyhnuli sankci. Našli důkaz, že ti, kteří volí pouze za tímto účelem, jsou méně politicky vzdělaní a o politiku se téměř nezajímají.³⁸ Další studie od *Polish Election Survey* použila stejnou metodu a ptala se nevoličů, co by dělali, kdyby volby byly povinné. Potvrdilo se, že ti, kdo by šli volit pouze proto, aby se vyhnuli sankci, byli ti nejméně vzdělaní v politice. Z toho plyne, že PVÚ přivádí k urnám lidi, kteří jsou méně politicky vzdělaní.³⁹ Tento fakt v důsledku může způsobit to, že malá politická informovanost voličů, kteří jsou nuceni přijít k urnám, povede k méně schopnému elektorátu. Sníží se jeho schopnost dělat dobrá rozhodnutí a klesne tím kvalita volebních výsledků. Velmi často se také objevuje názor, že bezbřehá snaha o politickou angažovanost nemusí ve skutečnosti přinášet žádoucí výsledek. Tento problém bude dále rozebrán v argumentech *proti volební účasti*.⁴⁰

³⁶ ENGELEN, Bart, 2007 Why Compulsory Voting can Enhance Democracy. *Acta Politica*. [online]. 42 (4), 23–39 [18.2.2019] ISSN 00016810. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1057/palgrave.ap.5500167.hy>. s.31.

³⁷ *Tamtéž*.

³⁸ LOEWEN, P.J., MILNER, H. a HICKS, B.M., 2008. Does Compulsory Voting Lead to More Informed and Engaged Citizens? an Experimental Test. *Canadian Journal of Political Science* [online]. 3, 655–672 [cit. 20.2.2019]. ISSN 00084239. Dostupné z Proquest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S000842390808075X>. s.657.

³⁹ *Tamtéž*.

⁴⁰ SHINEMAN, V.A., 2013. *Isolating the Effects of Costly and Incentivized Participation on Incentives to Invest in Costly Information and Informed Participation*. [online]. Ann Arbor: New York University 2013. [cit. 25.2.2019]. ISBN 9781303319174. Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1433826286/fulltextPDF/46623833D6984F16PQ/1?accountid=12797>. s.181,182., BERGER, Ben. *Attention Deficit Democracy: The Paradox of Civic Engagement*. [online]. Princeton: Princeton University Press 2011. [cit. 25.2.2019] ISBN 9781400840311. ProQuest Ebook Central, <https://search.proquest.com/legacydocview/EBC/740294?accountid=12797>. s.53.

Na toto zjištění reaguje oponentka Lisa Hill tím, že ten, kdo by nešel volit, je méně vzdělaný. Podle ní může jít o občany, kteří jsou jinak politicky angažovaní a volby pro ně nejsou prostředkem, skrz který chtějí vyjádřit svůj názor.⁴¹

2.3. Ulehčení kandidátům ve vedení volebních kampaní

Politické strany mají v rámci vedení svých kampaní dva základní úkoly. Prvním z nich je zmobilizovat společnost a přivést ji k urnám a druhým je přesvědčit ji, aby volila právě jejich stranu. Často skloňovaným argumentem pro povinnou volební účast je, že první zmiňovaná povinnost zmizí, protože ji za ně bude vykonávat stát, který povinnost volit stanoví. Politici se budou moci soustředit více na druhou část vedení kampaně, protože tu první za ně bude vykonávat stát, který volební účast nařídí.⁴²

Tato změna bude mít mimo jiné také důsledky na styl vedení kampaní. Stranám a kandidátům zbydou prostředky, které by jinak investovali do mobilizace občanů. A dle průzkumů se jedná o nemalou část vynaložených peněz.⁴³ Tyto prostředky budou moci investovat do propagace svojí strany. Dříve si kandidáti museli velmi dobře rozmyslet strategii, jakou část věnují k aktivizaci potenciálních voličů a jaká část zbyde na samotný obsah kampaně. To, že se budou soustředit na občany a jejich potřeby, povede k lepší informovanosti ve směru k potřebám a problémům elektorátu.⁴⁴

Způsobí to také snížení negativních kampaní vůči stranám navzájem. Strany nyní nebudou muset kalkulovat s tím, zda volič přijde nebo ne. Kandidáti voliče nebudou odrazovat, ale veškerou energii upnou ke snaze získat jeho hlas. To by následně podpořilo upřímnější a inkluzivnější kampaň, která by mohla celkově

⁴¹ HILL, L., 2010. On the Justifiability of Compulsory Voting: Reply to Lever. *British Journal of Political Science* [online], 4 (10), 917–923 [18.2.2019] ISSN 00071234. Dostupné z ProQuest central: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000153>. s.919.

⁴² BIRCH, Sarah. *Full participation: a comparative study of compulsory voting*. New York: United Nations University Press, 2009. ISBN 9280811665. s.59–60.

⁴³ RANGEL, G.S., 2017. *Voting as a (Mandatory) Duty: Citizen Attitudes, Political Engagement, and Party Outreach Under Compulsory Voting* [online]. Ann Arbor: University of Kentucky 2017. [cit. 16.2.2019] ISBN 9780355194760. Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1937500377/fulltextPDF/CE26AA8FE4AC4439PQ/1?accountid=12797>. s.94,102.

⁴⁴ BIRCH, Sarah. *Full participation: a comparative study of compulsory voting*. New York: United Nations University Press, 2009. ISBN 9280811665. s.61.

pozitivně ovlivnit politický systém země.⁴⁵ Strany s tím, že budou mít více peněz, začnou měnit i kampaň, budou více zdůrazňovat politickou ideologii místo pošpiňování ostatních.⁴⁶ S tím souhlasí i největší apologeta PVÚ Lijphart a dodává, že když stranám nepůjde primárně o mobilizaci, či demobilizaci, tyto praktiky vymizí.⁴⁷

V závislosti na zvětšení masy, na kterou strany budou cílit, se předpokládá, že se změní vedení kampaní i v tomto ohledu. Aby strana byla úspěšná a dosáhla vysokého výsledku, bude muset cílit na daleko větší skupinu obyvatel. Dojde k vzrůstu tzv. *Catch all party's*, tedy stran, které cílí na široké spektrum voličů. Jak velká tato změna bude, to lze jen velmi obtížně určit, opět se potýkáme s problémem různorodosti politických prostředí v jednotlivých zemích. Dojde také k poklesu extremistických stran. Pro politické strany nebude výhodné cílit pouze na malou část obyvatel, když jdou volit všichni. Jako strana by neuspěli. Měli by nízký výsledek.⁴⁸

Dá se předpokládat pokles tzv. kontaktních kampaní, které jsou v přesvědčování voličů efektivnější, ale zasáhnou malou skupinu obyvatelstva. Naopak se počítá s intenzivnější kampaní v médiích (TV, sociální sítě, rádio atd.).⁴⁹

Apologetové upozorňují na další oblast, která by se zavedením PVÚ vymizela. Mnoho demokratických systémů řeší problém, že politické strany

⁴⁵ RANGEL, G.S., 2017. *Voting as a (Mandatory) Duty: Citizen Attitudes, Political Engagement, and Party Outreach Under Compulsory Voting*. [online]. Ann Arbor: University of Kentucky 2017. [cit. 22.2019]. ISBN 9780355194760. Dostupné z ProQuest Central:

<https://search.proquest.com/docview/1937500377/fulltextPDF/CE26AA8FE4AC4439PQ/1?accountid=12797>. s.129.

⁴⁶ BUGARIN, M. a PORTUGAL, A., 2015. Should Voting be Mandatory? the Effect of Compulsory Voting Rules on Candidates' Political Platforms. *Journal of Applied Economics*. [online]. 1, 1–17 [cit. 27.2.2019]. ISSN 15140326. Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1688030328?accountid=12797>. ISSN 15140326. s.9.

⁴⁷ LIJPHART, Arend, 1997. Unequal Participation: Democracy's Unresolved Dilemma. *The American Political Science Review*. [online]. 1(91), 1–14 [cit. 24.2.2019]. ISSN 00030554. Dostupné z ProQuest Ebook Central: <https://search.proquest.com/docview/214431540/fulltextPDF/273A1724D78E49E5PQ/1?accountid=12797>. s.5.; BIRCH, Sarah. *Full participation: a comparative study of compulsory voting*. New York: United Nations University Press, 2009. ISBN 9280811665. s. 68.

⁴⁸ LEVER, A., 2010. Compulsory Voting: A Critical Perspective. *British Journal of Political Science*. [online]. 4(10), 897–915 [cit. 1.3.2019]. ISSN 00071234. Dostupné z ProQuest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000050>. s.902.

⁴⁹ BIRCH, Sarah. *Full participation: a comparative study of compulsory voting*. New York: United Nations University Press, 2009. ISBN 9280811665. s.65.

disponují ve volebních kampaních omezenými prostředky a časem, takže musí vhodně rozložit své síly a prostředky. Musí jednat strategicky a logicky volí to, z čeho jim plyne největší profit. Takže se soustředí na občany, kteří jsou seznámeni se stranami, mají silné zázemí, vliv a prostředky. Obvykle mají vyšší dosažené vzdělání. Ze statistik vyplývá, že právě tito občané chodí k volbám nejčastěji. To systematicky znevýhodňuje obyvatelstvo s nižšími příjmy, vzděláním a vlivem. Ve výsledku to v reprezentaci způsobuje rozdíly a trvalé vyloučení některých skupin obyvatelstva. S PVÚ by se kandidáti museli soustředit rovněž na tuto vyloučenou skupinu obyvatelstva, čímž by se zabránilo její izolaci. Studie týkající se této problematiky ukazují, že to vede ke snížení socioekonomických rozdílů a statusu občanů.⁵⁰

2.4. Snížení ceny jednoho hlasu a prostředků v kampaních

Argument týkající se snížení role peněz v politice a současný pokles ceny jednoho hlasu při zavedení PVÚ souvisí velmi úzce s předešlou tezí. Arend Lijphart říká, že zavedení PVÚ bude mít blahodárný účinek na redukování role peněz v politice. Již výše bylo zmíněno, že když kandidáti pozbydou úkol přivést lidi k volbám, ušetří tím velkou část prostředků, kterou investují do volební kampaně. Lijphart dodává, že když se skoro každý bude účastnit voleb, není důvod investovat velké prostředky do kampaní a tím se sníží množství peněz v politice. Americký politolog, Harold Gosnell dodává, že volby nebudou tak nákladné, naopak budou více pravdivé, upřímné a reprezentativní.⁵¹ To může mít pozitivní dopad na politický systém země jako celku.

Další oblastí, která souvisí s vedením politických kampaní, je zánik negativních a útočných reklam.⁵² Ty v praxi snižují volební účast z čehož má

⁵⁰ RANGEL, G.S., 2017. *Voting as a (Mandatory) Duty: Citizen Attitudes, Political Engagement, and Party Outreach Under Compulsory Voting*. [online]. Ann Arbor: University of Kentucky 2017. [cit. 16.2.2019]. ISBN 9780355194760. Dostupné z ProQuest Central:

<https://search.proquest.com/docview/1937500377/fulltextPDF/CE26AA8FE4AC4439PQ/1?accountid=12797>. s.100–107.

⁵¹ LIJPHART, Arend, 1997. Unequal Participation: Democracy's Unresolved Dilemma. *The American Political Science Review*. [online]. 1(91), 1–14 [cit. 22.2.2019]. ISSN 00030554. Dostupné z ProQuest Ebook Central: <https://search.proquest.com/docview/214431540/fulltextPDF/273A1724D78E49E5PQ/1?accountid=12797>. s.10.

⁵² LIJPHART, Arend, 1996. Compulsory voting is the best way to keep democracy strong. *The Chronicle of Higher Education*. [online]. 43 (8), [4.3.2019]. ISSN 00095982 Dostupné

v důsledku profit atakující strana. Pokud ale účast bude povinná, nebude důvod v pokračování tohoto typu kampaně. Negativní reklama totiž v důsledku nezmění postoj nebo názor, ale pouze jej upevní.⁵³

V rámci volebních statistik se také uvádí tzv. cena hlasu ve volbách, tedy suma, která odpovídá počtu voličů v poměru s cenou kampaně. Ta při vyšší volební účasti klesá. V Austrálii, kde je povinná volební účast zavedena, se cena za hlas pohybuje okolo 15 dolarů, zatímco v Iowě v roce 2014 stál hlas 39,11 dolarů. Čím více hlasů je odevzdáno, tím se jejich cena snižuje. Politologové tak argumentují tím, že prostředky stran, z nichž je část také státní, jsou lépe využité.⁵⁴

Oponenti poukazují na jinou věc související s financemi a kampaní, tou je kupování hlasů. Přicházejí s tezí, že zatímco dříve se za velké sumy kupovaly hlasy vlivnějších lidí, nyní budou za stejnou sumu dostupných více hlasů chudších občanů. S nárůstem volební účasti to pro politiky bude více atraktivnější. Anthoula Malkopoulou navíc dodává, že PVÚ povede k větší korupci a honem za penězi, čemuž by se podle ní mohlo zabránit nezávislým volebním soudem nebo odpovědnou státní službou.⁵⁵

2.5. Účast ve volbách – právo nebo povinnost

Teze, zda je PVÚ zasahováním do občanských svobod, nebo právem vymahatelná záležitost jsou diskutovány téměř bez výjimky ve všech publikovaných zdrojích týkající se této problematiky. Pro velkou obsáhlost bude tento argument obsahem kapitoly *Argumenty pro volební účast*, i *Argumenty proti volební účasti* a bude na něj pohlíženo ze dvou různých perspektiv. Oba proudy se liší již v základu pojetí volebního práva jako takového.

Apologetové PVÚ vnímají volební právo jako právo a povinnost zároveň. Toto právo zároveň nevnímají jako *osobní právo*, protože demokratický systém je

z: <https://search.proquest.com/docview/214737705?accountid=12797>. S.B4.; LEVER, A., 2010. Compulsory Voting: A Critical Perspective. *British Journal of Political Science*, [online]. 4(10), 897–915 [cit. 1.3.2019]. ISSN 00071234 Dostupné z ProQuest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000050>. s.902.

⁵³ MALKOPOULOU, Anthoula. The history of compulsory voting in Europe: democracy's duty?. New York: Routledge, 2015. ISBN 9781317693338. s.122.

⁵⁴ Boveda, K. C., 2013. *Making people vote: The political economy of compulsory voting laws*. [online]. Ann Arbor: Yale Univerzity, 2013. [5.3.2019] Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1493061320?accountid=12797>. s.280.

⁵⁵Tamtéž. s.241,274.

založen na tom, že by na něm měli participovat všichni. Hlavním argumentem pro toto tvrzení je fakt, že to není právo pouze samo o sobě. Je zde také povinnost vůči ostatním. A to nejen ke společnosti jako takové, ale i ke své sociální skupině. Pokud nevyužijí svého práva volit, trpí tím moje sociální skupina, která bude ve výsledku méně zastoupena.⁵⁶ Dalším důvodem, proč ho označují jako povinnost je, že zachovává, formuje a udržuje demokracii jako formu vlády. Opět dodávají, že toto právo volit ochraňuje všechna ostatní práva, tudíž se nejedná o běžné právo a mělo by být klasifikováno výše.⁵⁷ Je to speciální záležitost, protože na jejím výsledku závisí podoba vládního systému, který se týká všech.⁵⁸ Dodávají také, že toto právo volit ochraňuje všechna ostatní práva, tudíž se nejedná o právo běžné a mělo by být klasifikováno výše.⁵⁹

Politologové zastávající PVÚ tvrdí, že právo volit se nerovná právo nevolit. K právu nevolit se zastánci staví s despektem, dokonce ho ani *právem* neoznačují.⁶⁰ Vysvětlují to tím, že pokud by právo nevolit využívali všichni, demokracie zanikne. Nedosáhne se toho, pro co bylo právo určeno. Systém by se zhroutil.

Zastánci také reagují na námitky oponentů, že se nejedná o žádné porušení osobní svobody. Po voličích je vyžadováno se pouze objevit u voleb, zapsat se, ale není vyžadována faktická volba. Anabelle Lever, politoložka zabývající se touto problematikou také dodává, že kritici této úpravy proti ní sice brojí, avšak nikdy se nezamýšlejí nad tím, co by se stalo, pokud by se jít nevolit rozhodla větší část populace.⁶¹

⁵⁶ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928. s. 171.

⁵⁷ HILL, Lisa. Does compulsory voting violate right not to vote? *Australian Journal of Political Science*, [online]. 1 (50), 61–72, [cit. 31.3.2019]. ISSN 1363-030X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10361146.2014.990418>. s. 69.

⁵⁸ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928. s.171.; LOEWEN, P.J., MILNER, H. a HICKS, B.M., 2008. Does Compulsory Voting Lead to More Informed and Engaged Citizens? an Experimental Test. *Canadian Journal of Political Science*. [online]. 3, 655–672 [cit. 20.2.2019]. ISSN 00084239. Dostupné z Proquest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S000842390808075X>. s. 61.

⁵⁹ HILL, Lisa. Does compulsory voting violate right not to vote? *Australian Journal of Political Science*, [online]. 1 (50), 61–72, [cit. 31.3.2019]. ISSN 1363-030X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10361146.2014.990418>. s. 69.

⁶⁰ Tamtéž, s. 71.

⁶¹ LEVER, A., 2010. Compulsory Voting: A Critical Perspective. *British Journal of Political Science*, [online]. 4(10), 897–915 [cit. 30.3.2019]. ISSN 00071234. Dostupné z ProQuest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000050>. s. 903.

3. Argumenty pro povinnou volební účast

3.1. Nařízení povinného volebního práva je zasahováním do osobní svobody jednotlivce

Tvrzení, zda zavedení PVÚ bude narušením svobod a práv jedince, nebo dokonce neoprávněným zasahováním do demokratického uspořádání je skloňováno v různém rozsahu ve všech pracích týkajících se této problematiky. Níže budou vymezeny jednotlivá stanoviska a postoje politologů a odpůrců zavedení PVÚ.

Obecně se dá říct, že kritici povinného hlasování považují jeho zavedení za zásah do práv jedince a jeho života. Nařízení státu v této oblasti není podle nich slučitelné se svobodami v demokracii. A proto hlasování není v základu povinnost. Vymáhání tohoto zákona by bylo porušením svobody občana, která je spojená s demokratickými volbami.⁶² Nehlasováním se přece nezasahuje do práv ostatních. Zavedení zákona tedy není potřeba. S čímž, jak bylo uvedeno výše, apologetové nesouhlasí.

Zastánci říkají, že je neospravedlnitelné, aby stát zasahoval do svobod jedince.⁶³ Jason Brennan, jeden z nejvýraznějších odpůrců zavedení této úpravy, říká, že je PVÚ v důsledku prostě povinností. Obhájci chtějí po státním aparátu, aby nutil lidi volit/ registrovat se. Morálkou selského rozumu je tento přístup považován za špatný a zasahující do života občanů, a to i když je prováděn vládním aparátem.⁶⁴

Brennan ve věci PVÚ připouští, že by mohla být i ospravedlnitelná, ovšem důsledky by měly být výrazně lepší než ty, které přináší hlasování nepovinné. Tato teze výborně vystihuje postoj většiny politologů, radících se do tohoto názorového proudu. Nejvíce ze všeho upozorňují na důsledky, které z této úpravy plynou.⁶⁵

⁶² LEVER, A., 2010. Compulsory Voting: A Critical Perspective. *British Journal of Political Science*, [online]. 4(10), 897–915 [cit. 14.3.2019]. ISSN 00071234. Dostupné z ProQuest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000050>. s. 24.

⁶³ IDEA, 2002. *Voter Turnout since 1945: A global report*. [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2002. [cit. 10.2.2019]. ISBN: 91-89098-61-7. Dostupné z: <http://www.idea.int/publications/vt/index.cfm>., s.105.

⁶⁴ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928, s. 9.

⁶⁵ TUCAK, I., SABO, D. 2005. Compulsory voting, *Contemporary legal and economic issues*. [online]. č. 5, s.175-194. [cit. 20.3.2019]. s.181,182.; BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928, s. 12.

První oblastí, která je uváděna jako problém, je, že by za nesplnění své volební povinnosti byli občané penalizováni. To je podle politologů neslučitelné s celou ideou hlasování a demokratického systému. Další oblast je, že ti, kdo se účastní voleb při nepovinném hlasování tak činí z jejich vlastní vůle. S ideou, že prosazují svůj názor, který povede ke zlepšení obecného, či jejich vlastního blaha. Pokud se však hlasování stane povinným, bude k urnám přivedena velká skupina lidí, která tam přijde prostě proto, že musí. Zároveň se také může stát, že tito lidé, kteří doposud k volbám chodili, protože našli kandidáta/stranu, který ztělesňoval jejich potřeby a názory, najednou žádného takového nenajdou. Budou tedy potom muset k volbám, i když budou vědět, že nikoho volit nechtějí?⁶⁶ A to nemluvě o voličích náhodných, kteří by k volbě nepřistupovali zodpovědně.⁶⁷ Z toho by plynul výsledek, který nebude pro společnost dobrý. Těmito důsledky zanikne ideál rovnosti, svobody a zdůvodněná kolektivní angažovanost. Bude to podřývat ideu, že dobrovolná politická participace je k prospěchu společnosti. Dále také, že demokracie je možná díky schopnosti uvědomění plynutí blaha z toho, že demokracie může být uskutečněna a dostupná díky populaci a její účasti.⁶⁸

Volby mají také expresivní funkci – jsou zrcadlem společnosti a jejích názorů na dění uvnitř státu. To by podle odpůrců vymizelo také, nebo by nebylo tak přesné, když by bylo znemožněno vyjádřit politický názor nevolením.⁶⁹

Kromě toho také často uvádí, že zastánci nezohledňují specifický vývoj jednotlivých zemí. Ke každé zemi se v tomto ohledu musí přistupovat se specifickým balíkem argumentů, který bude obsahovat také historický a sociální vývoj země.⁷⁰ Výborným příkladem v tomto ohledu je vývoj postkomunistických zemí, které se k PVÚ staví veskrze negativně.⁷¹

⁶⁶ LEVER, A., 2010. Compulsory Voting: A Critical Perspective. *British Journal of Political Science* [online]. 4(10), 897–915 [cit. 26.3.2019]. ISSN 00071234 Dostupné z ProQuest Central.: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000050>, s. 903–905.

⁶⁷ SHEEHY, P., 2002. A duty not to vote, *Ratio* [online]. 15 (1) 46–57 [cit. 20.3.2019]. Dostupné z: <https://philpapers.org/rec/SHEADN>. s.48.

⁶⁸ LEVER, A., 2010. Compulsory Voting: A Critical Perspective. *British Journal of Political Science*, [online]. 4(10), 897–915 [cit. 20.3.2019]. ISSN 00071234 Dostupné z ProQuest Central.: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000050>, s. 908.

⁶⁹ TUCAK, I., SABO, D. 2005. Compulsory voting, *Contemporary legal and economic issues*. [online]. č. 5, s.175-194. [cit. 20.3.2019]. s.181.

⁷⁰ Tamtéž, s.182.

⁷¹ VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích. *Sociologický časopis*. 2009, 45 (5), 867–897. ISSN 0038-0288, s.868.

3.2. Povinná volební účast zvyšuje počet neplatných a náhodných hlasů

Dalším velmi častým argumentem je, že PVÚ zvýší počet neplatných hlasů. A to z různých důvodů, které budou vymezeny níže.

Existence odevzdaných neplatných volebních lístků je v každém státě s volebním právem, nehledě na to, zda je volební účast povinná nebo ne. Liší se však v míře, kterou ta která země zaznamenává. Pokud hovoříme pouze o evropském prostoru, obecně se dá říci, že vyšší počet neplatných hlasů je až na výjimky skutečně v zemích, kde je zavedena povinná volební účast.

Server IDEA poskytuje podrobné údaje k této problematice, z nichž vyplývá, že země s nepovinnou volební účastí mají v parlamentních a prezidentských volbách pod 2 % neplatných hlasů. Pochopitelně se najdou i výjimky, například Francie s průměrem 3 – 3,5 % neplatných hlasů, Rumunsko – 5 %, nebo Polsko – 3,5 %. Naopak státy s PVÚ zaznamenávají čísla vyšší – Belgie v parlamentních volbách v roce 2014 zaznamenala 5,78 % neplatných hlasů, Kypr v parlamentních volbách průměrně eviduje 3,5 – 4 % neplatných hlasů nebo Lucembursko s průměrem 6 %.⁷² Zajímavým příkladem potvrzující tuto teorii je Nizozemí, jehož stav je zaznamenán v tabulce níže. Jedná se o parlamentní volby. V tabulce je vidět podrobný vývoj voleb od roku 1952 do 1981, poté jsou zobrazeny pouze vybrané volby, aby byl doplněn kontext do dnešní doby. Dostupné z: IDEA.⁷³

Rok	Volební účast	Neplatné hlasy	PVÚ	Rok	Vol. ú.	Nep.h.	PVÚ
1952	94,98 %	3 %	Ano	1977	88 %	0,60 %	Ne
1956	95,50 %	2,10 %	Ano	1981	87,03%	0,50 %	Ne
1959	95,57 %	2,30 %	Ano	1986	85,76%	0,30 %	Ne
1963	95,13 %	2,50 %	Ano	1994	78,75%	0,50%	Ne
1967	94,95 %	2,80 %	Ano	2002	79,06%	1,50%	Ne
1971	79,08 %	0,70 %	Ne	2010	75,40%	0,28%	Ne

⁷² IDEA. Voter turnout database, *International IDEA* [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2019 [cit. 5.4.2019]. Dostupné z: <https://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout/compulsory-voting>.

⁷³ *Tamtéž.*

1972	83,50 %	0,70 %	Ne	2017	81,83%	0,45%	Ne
------	---------	--------	----	------	--------	-------	----

Z výše uvedených dat vyplývá, že tento argument je nezpochybnitelný a počet neplatných hlasů skutečně závisí na PVÚ.

Politologové se snaží najít příčiny, proč tomu tak je. Uvedme alespoň ty nejzmiňovanější. Podle A. Lever lidé berou tuto úpravu jako zasahování do jejich svobod. Stát podle těchto občanů nemá mandát na to, aby jim toto nařizoval. Svůj nesouhlas pak vyjadřují tímto krokem.⁷⁴ Předešlé studie přicházejí se třemi interpretacemi vzhazování neplatných hlasů. Nespokojenost voličů – systém neodpovídá na jejich potřeby, nenachází stranu či kandidáta s jehož programem by se ztotožnili. Dále apatičtí voliči – nespokojení a rezignovaní obyvatelé. A nepozorní voliči, tedy ti, kteří tak jednájí omylem a jejich původním záměrem bylo vhodit hlas platný. Dalším přídatným argumentem je ten, že občané nemají institucionální příležitosti k ovlivňování děláni rozhodnutí.⁷⁵

Druhým důsledkem zavedení PVÚ je větší počet náhodných hlasů. Příčiny jejich existence jsou identické s těmi výše vymezenými. Nicméně nejčastěji zmiňovanou je nucení voličů hlasovat, i když nechtějí, ti by bez existence této úpravy volit nešli. Zaškrtnou tak náhodně kandidáty, nejčastěji ty na prvních místech. Jejich počet se rovněž zvyšuje se zavedením PVÚ.⁷⁶

Studie zabývající se zvýšením neplatných hlasů dodávají, že zvýšení volební účasti způsobí nárůst neplatných hlasů. Čímž naznačují, že to nesouvisí pouze se zavedením PVÚ jako takovým.⁷⁷ K. Lundel k problematice náhodných hlasů dodává, že těmto voličům nezáleží na tom, jakého kandidáta volí. V této souvislosti

⁷⁴ LEVER, A., 2010. Compulsory Voting: A Critical Perspective. *British Journal of Political Science*, [online]. 4(10), 897–915 [cit. 31.3.2019]. ISSN 00071234 Dostupné z ProQuest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000050>, s. 913.

⁷⁵ MORAL, Mert., 2016. The Passive-Aggressive Voter: The Calculus of Casting an Invalid Vote in European Democracies. *Political Research Quarterly*, [online]. 69(4), 732–745 [cit. 25.3.2019]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1065912916662356>, s.733.

⁷⁶ TUCAK, I., SABO, D. 2005. Compulsory voting, *Contemporary legal and economic issues*. [online]. č. 5, s.175-194. [cit. 30.3.2019]. s.191.

⁷⁷ MORAL, Mert., 2016. The Passive-Aggressive Voter: The Calculus of Casting an Invalid Vote in European Democracies. *Political Research Quarterly*, [online]. 69(4), 732–745 [cit. 31.3.2019]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1065912916662356>, s.734.

pak nelze říct, že by PVÚ zvyšovala legitimitu a přesněji vyjadřovala vůli a postoje elektorátu.⁷⁸

3.3. PVÚ způsobí přivedení neinformovaných voličů a nárůst extremistických stran

Zavedení PVÚ bezpochyby způsobí nárůst volební účasti. Přivede tedy k urnám lidi, kteří by za nepovinné účasti volit nešli. Velká skupina z nich, jak bylo uvedeno, nemá politický přehled, není informovaná a nemá vzhledem k ní žádný osobní zájem. Elektorát bude tím pádem rozšířen o tuto masu a jeho výstupy budou méně kvalitní a uškodí to všem. Tak zní nejsilnější argument proti této úpravě, alespoň podle J. Brennana.⁷⁹

Politologové obou názorových proudů se zde rozcházejí už v samotném základu věci. Apologetové vnímají PVÚ jako klíč ke zlepšení demokracie a zvýšení informovanosti občanstva. Kritici naopak vnímají stav demokracie jako dostatečný a pokud ho kritizují, rozhodně nevidí řešení v zavedení PVÚ. Často dokonce mluví o *nebezpečí*, které PVÚ představuje.⁸⁰ Hrozbu vidí především v tom, že najednou přivede politicky pasivní část obyvatelstva k urnám. Není tam žádný vývoj nebo cesta, kterou by museli ujit, než k urnám půjdou. Jsou rázem přinuceni k účasti ve volbách.⁸¹

Řada výzkumů se zabývá tím, zda je tento argument relevantní v tom smyslu, jestli skutečně masa nevoličů je tak nevzdělaná, jak se prezentuje, uveďme proto několik výzkumů. Pew research center položil americkým občanům 12 otázek, které se týkají se základního politického přehledu. Ti, kteří se aktivně účastní voleb, zodpověděli správně 7,2 otázek. Nevoliči pouze 4,9.⁸² Z průzkumů také vyplývá, jak již bylo uvedeno výše, že voleb se pravidelně neúčastní nižší třída, s nižším dosaženým stupněm vzděláním, kteří nejsou nijak občansky nebo politicky angažováni.⁸³

⁷⁸ LUNDELL, Krister, 2007. *Partisanship and Political Support: The Impact of Compulsory Voting*. Åbo Akademi University, Finland. Dostupné z: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/85db7474-0320-400c-8c12-c071ec6c1cbc.pdf>.

⁷⁹ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York, NY: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928, s.83–84.

⁸⁰ Tamtéž, s.84.

⁸¹ Tamtéž, s.83.

⁸² Tamtéž, s.95.

⁸³ Tamtéž.

Zastánci PVÚ často uvádějí, že přivedení většiny voličů k urnám způsobí lepší zobrazení požadavků elektorátu. Toto tvrzení odborníci vyvracejí s tím, že zmíněná skupina nemá politický přehled ani potřebné znalosti. Tím pádem nedokáže zvolit kandidáta tak, aby skutečně výsledek odpovídal jejich potřebám. Pokud tito lidé nemají dostatečné vzdělání a nechápou systém. Nemohou o něm rozhodnout ani v jejich vlastní prospěch. Tito občané jsou také neukotvení, často nemají konzistentní názor a nemají na volbě žádný osobní zájem. Volí, protože musí, ne proto, že chtějí.⁸⁴

Vnímání voleb jako nutné povinnosti posiluje také fakt, že v některých zemích za neúčast hrozí finanční sankce. A právě finanční sankce, (i když jak Lijphart uvádí, jenom ve výši poplatku za parkování) představuje pro velkou skupinu nevoličů nejhorší sankci. A to proto, že mají málo finančních prostředků. Opět se upozorňuje na fakt, málo příjmová skupina obyvatelstva bývá málo zainteresovaná ve volbách.⁸⁵

Vzorcům volení této specifické skupiny se věnuje řada odborníků. J. Brennan vyvrací tezi, že náhodně zvolené hlasy by se přesně rozprostřely napříč spektrem a výsledek to ve velké míře neovlivní. Voliči dle jeho názoru nevolí náhodně, ale podle předem určených vzorců. Dále také hraje velkou roli vzhled kandidáta, jeho náboženství, jméno, původ atp. Tohle vše může kvalitnímu kandidátovi uškodit a znemožnit úspěch, pouze pokud by nesplňoval daná kritéria.⁸⁶

Dalším argumentem vyvracejícím rovnoměrné rozprostření hlasů při náhodné volbě je to, že voliči volí nejčastěji ty, kteří jsou na prvních místech nebo s číslem 1. Při možnostech A, B, C, D je nejčastěji volitelné A, poté D, B a nakonec C. Lidé mají v sobě předem zakotvený vzorec, podle kterého volí.⁸⁷

⁸⁴ LACHAT, R., SELB P., 2009. The more, the better? Counterfactual evidence on the effect of compulsory voting on the consistency of party choice. *European Journal of Political Researchs*, [online]. 48, 573–597, [cit. 10.4.2019]. Dostupné z: <http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?T=P&P=AN&K=43017131&S=R&D=a9h&EbscoContent=dGJyMNHr7ESep7I4v%2BbwOLCmr1Gep7JSsKm4SK%2BWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGstk61q7JMuePfgeyx44Dt6fIA>, s.591.

⁸⁵ BECHTEL, M., HANGARTNER D., SCHMID L., 2016. Does compulsory voting increase support for leftics policy? *American Journal of Political Science*, [online]. 60 (3),752–767, [cit. 9.4.2019]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/ajps.12224>, s.753.

⁸⁶ BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928, s.100.

⁸⁷ *Tamtéž*.

Další z uváděných vedlejších efektů zavedení PVÚ je zvýšení volebního zisku levicových a extremistických stran. Voliči nižších tříd spíše volí levicové strany, protože jejich důchodová a daňová politika je výhodnější pro nižší příjmové skupiny. Ověření pravdivosti premisy se ve své práci věnuje trojice politologů Bechter, Hangartner a Schmid.⁸⁸ Ve výzkumu se věnují Švýcarsku – porovnávají volební výsledky kantonů, kde je a není zavedena PVÚ. V kantonu Vaud, kde je úprava zavedena, je účast na federálních referendech oproti průměru vyšší o 30 %. Toto zvýšení má za následek rozhodování ve prospěch levicových stran a politické programy cílí spíše na levicovým směrem. A volební podpora politických návrhů schválených sociálně demokratickou stranou se v rámci povinného hlasování zdvojnásobuje.⁸⁹

Další skupiny, pro které je dle odborníků PVÚ příznivým efektem, jsou extremistické strany. Vysvětluje se to opět voliči, kteří nevolí, protože chtějí, ale protože musí. Nejsou politicky ukotveni a velká část z nich je naladěna proti systémově.⁹⁰ Tezi potvrzuje příklad Nizozemí a strany D66, která v šedesátých letech byla ostře proti politice smíření a označovali ji jako extremistickou. Podle odborníků byla voličská základna složena z voličů, kteří by za podmínek dobrovolné volební účasti k volbám nešli. S tím, jak strana slavila větší a větší úspěch ve volbách, utvořila se v parlamentu koalice stran, které se v roce 1970 podařilo volební povinnost zrušit. Volební zisk strany byl poté následující:

Rok parlamentních voleb	Procentuální volební zisk	Počet získaných křesel
1967	4,5 %	7
1971	6,8 %	11
1972	4,5 %	7
1977	5,4 %	8

⁸⁸ BECHTEL, M., HANGARTNER D., SCHMID L., 2016. Does compulsory voting increase support for leftics policy? *American Journal of Political Science*, [online]. 60 (3), 752–767, [cit. 11.4.2019]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/ajps.12224>, s.753.

⁸⁹ Tamtéž, s.765.

⁹⁰ IROZHLAS, 2017. *Povinné hlasování ve volbách? I neúčast je vyjádřením názoru*. [online]. Praha, 11.10.2017. [cit. 5.4.2019], Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/komentare/povinne-hlasovani-ve-volbach-i-neucast-je-vyjadreni-nazoru-1710111030-rez>.

Dostupné z: viz. citace⁹¹

Na závěr této části je nutné podotknout, že argument týkající se extremistických stran je závislý na množství faktorů v dané zemi (politická kultura, míra informovanosti voličů, aktuální události atd.).

Dle kritiků PVÚ však stále platí, že zavedení PVÚ plošně zvýší množství neinformovaných voličů, což je nebezpečné pro celou společnost. Jason Brennan říká, že to je stejné jako nutit opilého řídit. Ohrožuje to všechny.⁹²

3.4. Další dílčí argumenty proti PVÚ

Všechny významné argumenty proti povinné volební účasti již nastíněny byly. V literatuře se objevuje množství dalších, které nejsou zcela rozšířeny. Pro úplnost budou vymezeny níže.

Zavedení PVÚ způsobí zvýšení nákladů na jeho vymáhání. Přestože se sníží cena za hlas, tedy prostředky vynaložené na jeho získání, zvýší se náklady na uplatňování a vymáhání sankcí. Tím se myslí zejména o úředníci, obesílání postihů, jejich evidence atp.⁹³

Dále se uvádí, že součástí věrouky některých z nich je doporučení neúčasti na politických událostech a volbách. Tato možnost by s přijetím PVÚ vymizela. Tento argument se však týká spíše USA a dalších zemí, kde je rozšířeno množství náboženství.⁹⁴

Politické strany mohou začít cílit na jednu velkou skupinu, která je zastoupena v elektorátu a vymizely by partaje cílící na menší, specifické části obyvatelstva. To by vedlo ke zkreslení, a ne tak přesnému zodpovězení a zobrazení potřeb elektorátu.⁹⁵

⁹¹ ELECTION RESOURCES ON THE INTERNET, 2019. *Elections to the Dutch Tweede Kamer (House of Representatives) – Results Lookup*, [online]. [cit. 5.4.2019]. Dostupné z: <http://electionresources.org/nl/house.php?election=1967>.

⁹² BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928, s. 95.

⁹³ VITTANA, 2017. *10 Mandatory Voting Pros and Cons*. [online]. [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: <https://vittana.org/10-mandatory-voting-pros-and-cons>

⁹⁴ CONNECTUS, 2018. *13 Strongest Pros And Cons od Compulsory Voting*. [online]. [cit.7.4.2019]. Dostupné z:<https://connectusfund.org/13-strongest-pros-and-cons-of-compulsory-voting>

⁹⁵ THOUGHTCo, 2018. *Compulsory voting*. [online]. [cit.7.4.2019]. Dostupné z:<https://www.thoughtco.com/compulsory-voting-1435409>.

Další argument hlásá, že je pro strany prospěšné, aby usilovaly o přivedení k voličů k urnám a vykonávaly i aktivizační funkci. Pokud by se tak nestalo, mohly by ve své iniciativě polevit a klesala by kvalita demokracie.⁹⁶

⁹⁶ VOTE BETTER, 2016. *Pros and Cons od Mandatory Voting*. [online]. [cit.7.4.2019]. Dostupné z: <https://www.votebetter.ca/mandatoryvoting/>.

4. Historie českých zemí ve vztahu k zavedení povinné volební účasti

4.1. Vývoj povinné volební účasti v českých zemích do roku 1989

Historie všeobecného volebního práva je v českých zemích velmi krátká. V roce 1907 byl reformou zrušen systém kurií a bylo tak občanům poprvé umožněno rovné a všeobecné hlasovací právo pro muže.⁹⁷ Volby a politická situace procházely četnými obtížemi. Předlitavský prostor, jehož byly české země součástí, řešil neustálé spory mezi Němci a Čechy, které vedly dokonce k pozastavení činnosti některých orgánů. Češi také neustále bojovali o větší míru autonomie.⁹⁸

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 se značně mění občanské vnímání voleb a státní moci vůbec. Situace ve společnosti v té době byla značně odlišná od té dnešní, a to především v postavení jednotlivce vůči státu. Zatímco v době Rakouska – Uherska museli lidé neustále bojovat za větší míru autonomie, nyní měli ke zvoleným kandidátům daleko osobnější a vřelejší vztah. Občané začali státní moc vnímat jako něco svého, mizí zde pocit odcizení mezi jednotlivcem a státem. Českoslovenští občané tak dobrovolně přijímají nové nastavení – více povinností k nově vzniklé republice a potřebu ji chránit. V celé zemi panoval entuziasmus z nového státu, kde si občané budou konečně moci tvořit cosi vlastního, co jim dlouhou dobu nebylo dopřáváno.⁹⁹

Symbolem přelomu je ústava, která je vyhlášena 29. února 1920. Práva a povinnosti v tomto dokumentu vychází z teorie přirozeného práva, tedy postavení jedince bylo dáno propůjčením jeho práv státu, který má zajišťovat jeho práva.¹⁰⁰ Oproti dnešnímu nastavení společnosti byl však tehdy občan k ČSR v daleko

⁹⁷ CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6. s.266.

⁹⁸ *Tamtéž*, s.263.

⁹⁹ KRAKORA, Petr. *Politické stranictví a česká občanská společnost v letech 1918–1938*. In STANĚK, Antonín, ed. MEZIHORÁK, František, ed. *Výchova k občanství pro 21. století*. 1. vyd. Praha: SPHV, 2008. 457 s. ISBN 978-80-904187-0-7. s.65

¹⁰⁰ ZIMEK, Josef. *Ústavní vývoj českého státu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1354-0. s.48.

pevnějším a podřízenějším vztahu. Občan měl vůči státu více povinností a politický život se obecně vyznačoval vysokou mírou politizace.¹⁰¹

S tím souvisí také zavedení povinné volební účasti zákonem č. 123/1920 Sb., které nebylo vnímáno nijak pejorativně, ale jako samozřejmost a povinnost vůči nově vzniklé republice, která potřebovala aktivní participaci všech občanů.¹⁰²

Zákon samotný vydaný 6.3.1920, tedy stanovoval povinnost volit všem občanům. Osvobození byli ti, jenž byli starší 70 ti let; těžce nemocní jejichž indispozice znemožňovaly přijít k urnám; pracující v čase voleb a dále lidé vzdáleni v době volby od jejího místa více než 100 km.¹⁰³ V zákoně je také uvedena sankce, pokud by se příslušník k volbám nedostavil, a to pod pokutou od 20 do 5000Kčs nebo odnětím svobody od 24 hodin do jednoho měsíce.¹⁰⁴

Do roku 1927 mohli volit i příslušníci ozbrojených sil státu, tedy četníci a vojsko. Zákonem č.56/1927 Sb. tyto osoby pozbyly jak právo pasivní, tak aktivní. Účelem bylo zabránění politizaci armády a ozbrojených složek.¹⁰⁵ V tomto ohledu se stát vrátil k ustanovení placícímu v éře Rakouska – Uherska.

V období Protektorátu Čechy a Morava se volby nekonaly na žádné úrovni. Země sice disponovala vládnoucí garniturou, ta však neměla prakticky žádné pravomoci a veškerá moc byla v rukou dosazených osob, jež plnily vůli nacistického Německa. Volby byly maximálně předmětem úvah v budoucnosti.¹⁰⁶

Po obnovení Československa volby upravoval zákon č. 67 Sb., který stanovil povinnost volit, osvobozeny byly tytéž skupiny jako za první republiky. Vojáci a četníci volit mohli. Musela být dokonce upravena jejich pracovní doba.¹⁰⁷

¹⁰¹ KRAKORA, Petr. *Politické stranictví a česká občanská společnost v letech 1918–1938*. In STANĚK, Antonín, ed. MEZIHORÁK, František, ed. *Výchova k občanství pro 21. století*. 1. vyd. Praha: SPHV, 2008. 457 s. ISBN 978-80-904187-0-7. s.68

¹⁰² KRAKORA, Petr. *Politické stranictví a česká občanská společnost v letech 1918–1938*. In STANĚK, Antonín, ed. MEZIHORÁK, František, ed. *Výchova k občanství pro 21. století*. 1. vyd. Praha: SPHV, 2008. 457 s. ISBN 978-80-904187-0-7. s.68.

¹⁰³ Zákon č. 123/1920 Sb. Zákon, kterým vydává se řád volení do poslanecké sněmovny. In: *Sbírka zákonů a nařízení*. Ročník 1920.

¹⁰⁴ *Tamtéž*.

¹⁰⁵ CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6. s.280.

¹⁰⁶ *Tamtéž*. s.285.

¹⁰⁷ FILIP, Jan. *Vývoj a současnost voleb a volebního práva v ČSFR*. Brno, 1992. s.55.

Po vydání ústavy 9. května v roce 1948, následoval zákon č. 75/1948 Sb. Volební povinnost byla zachována ve stejné podobě jako za první republiky, včetně osvobození od voleb části obyvatelstva, která splňovala stanovené podmínky. Účast byla povolena pouze těm stranám, které byly činné do 1.6. 1946.¹⁰⁸ Byly zavedeny také tzv. *prázdné hlasovací lístky*, prostředky, kterými šlo vyjádřit svůj nesouhlas nebo jejich vhozením do urny volič nevolil žádnou stranu. Této možnosti v roce 1946 využilo na území dnešní ČR 19 456 lidí, v přepočtu 0,4 % odevzdaných hlasů. V roce 1948 při volbách do národního shromáždění využilo možnosti prázdných hlasovacích lístků na území České republiky celkem 526 485 osob, v přepočtu 9,3 %. Nutno zmínit ještě skupinu *neplatných hlasů*. Ta zahrnuje hlasy, které se vyloučily pro porušení pravidel voleb. (Absence hlasovacího lístku v obálce, přítomnost více lístků atp.) Ty představovaly 3,6 % hlasů.¹⁰⁹ Tento skokový nárůst lze vysvětlit zejména nástupem KSČ k moci, po tzv. Únorovém převratu. S tím souviselo také zavedení jednotné hlasovací kandidátky, což prakticky znemožňovalo jakoukoliv politickou soutěž. S tím se neztotožňovala část obyvatel. Vhození prázdného hlasovacího lístku, či zneplatnění hlasu bylo bráno jako forma odporu. Občan se tím však vystavoval možnosti, že proti němu bude uplatněna sankce.¹¹⁰

Další změny v oblasti povinné volební účasti přicházejí v roce 1954. Zákon č.27/1954 Sb. povinnou volební účast ruší. De jure tak volební povinnost ze zákona mizí, de facto se však situace nemění. Zřetelně to vyplývá z faktu, že dle dostupných statistik se voleb účastnilo průměrně 99,5 % oprávněných voličů. Voliči jsou stále vystaveni značnému tlaku, pokud se k urně nedostaví.¹¹¹

Do roku 1989 se významné změny vzhledem k povinné volební účasti nekonají, tlakem vůči občanům a zánikem politické soutěže se mění pohled na

¹⁰⁸ Český statistický úřad. *Výsledky voleb do poslanecké sněmovny 1920–2006*. Výsledky voleb do národního shromáždění v roce 1948 na území České republiky. [online]. 30.9.2008. [16.2.2019]. dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-voleb-do-poslanecke-snemovny-v-letech-1920-2006-n-tgdmp17urw>.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ CHYTILEK, Roman. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6. s.287.

¹¹¹ Český statistický úřad. *Výsledky voleb do poslanecké sněmovny 1920–2006*. Volby do zákonodárných sborů v Československé a České republice v letech 1920 až 2006. [online]. 30.9.2008. [16.2.2019]. dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-voleb-do-poslanecke-snemovny-v-letech-1920-2006-n-tgdmp17urw>.

volby v celé komunistické části Evropy. Lidé byli za svůj odmítavý postoj často vystavováni perzekuci či ostrakizaci.

Tím, že volby postrádaly jakékoliv prvky politické soutěže, nebyly brány jako prostředek k výběru politické reprezentace. Podle některých politologů zabývajících se dopadem komunistických režimů na postkomunistické země, jsou právě volební mechanismy z let 1948 až 1989 jednou z hlavních příčin apatie části občanů k volbám. Období let 1948–1989, kdy byla hlasovací povinnost brána víceméně za samozřejmou, označují politologové jako dobu změny přístupu a pohledu obyvatel vůči povinné volební účasti. Lidé ji začali vnímat pejorativně a přistupovali k ní, i po roce 1989, se značnou averzí.¹¹²

4.2. Politický a občanský vývoj v českých zemích po roce 1989 ve vztahu k PVÚ

Povinná volební účast byla zrušena už v roce 1954. Po Sametové revoluci už neexistovala ani de facto, proto bude nyní kladen důraz na občanskou participaci a celkový vztah společnosti k volbám, který s povinnou volební účastí úzce souvisí.

Rok 1989 je pro vývoj občanské společnosti v českých zemích naprosto klíčový. Postkomunistické státy se vyznačují v této oblasti tím, že převrat proběhl za zvýšené mobilizace obyvatelstva. Dle odhadů se v Československu účastnily až tři čtvrtiny dospělých občanů stávky za politickou změnu. A vysoká míra účasti byla zaznamenána také v následujících volbách.¹¹³ Volební účast však v parlamentních volbách v následujících letech klesala a ustálila se na 60 %. Viz. tabulka.

	Volební účast v %
Volby po ČNR 1990	96,79
Volby do ČNR 1992	85,08
Volby do PSPČR 1996	76,41
Volby do PSPČR 1998	74,03

¹¹² VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích. *Sociologický časopis*. 2009, 45 (5), 867–897. ISSN 0038-0288. s.868.

¹¹³ *Tamtéž*.

Volby do PSPČR 2002	58
Volby do PSPČR 2006	64,47
Volby do PSPČR 2010	62,60
Volby do PSPČR 2014	59,48
Volby do PSPČR 2017	60,84

V porovnání se západními demokraciemi jsou občané v postkomunistických zemích považováni za politicky neaktivní.¹¹⁴ Příčiny politické neaktivity nelze nijak obecně shrnout, politologové nicméně vytyčili několik bodů, které s touto problematikou souvisí.

Běžně se uvádí tzv. dědictví komunismu, tedy následky zvyklostí za minulého režimu, jako například: povinnost chodit k volbám, účastnit se agitačních průvodů atp.. Režim taktéž nedokázal občany socializovat k dobrovolné participaci na věcech veřejných obyvatelé neprošli „školou občanství“, nemají zkušenosti s participací v politice. Nucená politická angažovanost způsobila, že občané mají k politice nechuť a antipatii. Nově nabytá svoboda se pro některé stala svobodou konečně neparticipovat.¹¹⁵

Další odvětví příčin je ekonomického rázu – restrukturalizace ekonomiky a tlak na občany zajistit si své materiální potřeby odsunuly politickou angažovanost na další kolej.

Výměna elit a transformace systému byla také provázena četnými skandály. Velká skupina obyvatelstva právě v důsledku korupčních kauz a neférového jednání politiků způsobily v občanech antipatii nejen k politikům, ale k systému jako takovému. Velkým zlomem v tomto ohledu bylo období 1998–2002, kdy volební účast klesla o celých šestnáct procentních bodů. Na otázku, proč tomu tak je, rovněž neexistuje jasná odpověď. L. Linek došel ve svých výzkumech k několika možným faktorům, které pokles volební účasti způsobují. Jedním z nich je velká programová podobnost stran a shodná politická agenda. Tato podobnost nemusí být faktická, stačí, aby ji tak voliči vnímali. Podobnost nemusí být nutně

¹¹⁴VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích. *Sociologický časopis*. 2009, 45 (5), 867–897. ISSN 0038-0288, s.868.

¹¹⁵ Tamtéž, 869.

programová, ale také v pověsti strany (korupční skandály, nedůvěryhodné osobnosti, neplnění volebních slibů, nekompetenci představitelů).¹¹⁶ V onom období se odehrává známá aféra tzv. Opoziční smlouvy, kde se dvě silné politické strany dohodly na pochybném vládním angažmá. Tato spolupráce byla veřejností brána jako porušení předvolebních slibů o vzájemné nespolupráci.¹¹⁷

Podle politologů tak problém volební účasti nelze řešit nařízením o povinné volební účasti, ale zkvalitněním volební nabídky.

Aktuální stav se dle průzkumů CVVM zlepšuje v tom smyslu, že jsou lidé s politickou situací spokojenější. Křivka spokojenosti (viz. graf 1) má zvyšující se tendenci, shodnou s konjunkturou ekonomiky, což potvrzuje tezi o propojenosti ekonomické prosperity se spokojeností občanů. Někteří politologové v tomto smyslu hovoří o pragmatičtější smýšlejících voličích. Tedy převaze ekonomické prosperity nad případným poklesem morálních a dalších demokratických hodnot, jež kandidát ztělesňuje. Podrobnější data k této problematice budou vymezeny, v rámci argumentů, níže.

¹¹⁶ Linek, L.2011. Proč se měnila úroveň účasti ve volbách do Poslanecké sněmovny v letech 1996–2010? *Sociologický časopis*. [online]. 47 (1), 9–32. [cit. 18.4.2019]. Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/cs/issue/116-sociologicky-casopis-czech-sociological-review-1-2011/2098>, s.28.

¹¹⁷ *Tamtéž*.

5. Povinná volební účast ve vztahu k ČR

O zavedení povinného volebního práva v ČR se na parlamentní úrovni nikdy nevedla vážná diskuse. Přesto se čas od času někteří politici k jejímu zavedení vyjádří. Nejvýraznějším aktuálním zastáncem PVÚ je prezident republiky Miloš Zeman. Ten se pro její zavedení vyjádřil opakovaně.¹¹⁸ S PVÚ souhlasí v souvislosti s konstantní nízkou volební účastí. Volby nevidí jako právo samo o sobě, ale současně hlavně jako občanskou povinnost. Navíc by dle něj přinutila politické strany k vyšší aktivitě.¹¹⁹

Následující část práce se bude v obecné normativní rovině zamýšlet nad tím, zda by bylo pro ČR vhodné tuto úpravu zavést. Česká republika má oproti evropským zemím specifické postavení dané především komunistickou minulostí. Zkoumání této problematiky bude probíhat v jednotlivých odvětvích, vycházejících z argumentů výše. Tyto argumenty budou vztahovány směrem k českému politickému prostoru a podkládány grafy a statistikami.

5.1. Je česká občanská společnost na případné zavedení PVÚ připravena?

Zavedení volebního práva je nepochybně podmíněno vysokou mírou politické informovanosti, bez toho by se jednalo o nebezpečný počín. Jedním z jejich indikátorů je volební účast. Území české republiky zaznamenává vysokou volební účast v porevolučních volbách – až 94 %. V dalších letech následuje významný pokles během následujících čtyř parlamentních voleb. Klesající volební

¹¹⁸ iDNES.cz. *Zeman chce povinnou volební účast a silnější prezidentské pravomoce*. [online]. Praha: MAFRA, 5.10.2017. [cit. 20.4.2019]. Dostupné z: [https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-prezident-pravomoce.A171005_215636_domaci_in.](https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-prezident-pravomoce.A171005_215636_domaci_in.;); ČT24. *Zeman chce povinnou volební účast, jinak by lidem hrozila pokuta*. [online]. Praha: Česká televize, 14.9.2016. [cit. 21.4.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1907600-zeman-chce-povinnou-volebni-ucast-jinak-lidem-hrozila-pokuta.>; REFLEX. JAN JANDOUREK: *Zeman se mýlí, povinná volební účast je v českých poměrech nesmysl*. [online]. Praha: 19.10.2014. [cit. 22.4.2019]. <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/59765/jan-jandourek-zeman-se-myli-povinna-volebni-ucast-je-v-ceskych-pomerech-nesmysl.html>; Pražský hrad, 2018. *Vánoční poselství prezidenta republiky Miloše Zemana*. [online]. Praha: Pražský hrad. [cit. 6.1.2019]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/vanocni-poselstvi-prezidenta-republiky-milose-zemana-4-14482>.

¹¹⁹ ČT24. *Zeman chce povinnou volební účast, jinak by lidem hrozila pokuta*. [online]. Praha: Česká televize, 14.9.2016. [cit. 21.4.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1907600-zeman-chce-povinnou-volebni-ucast-jinak-lidem-hrozila-pokuta>.

účast se zastavuje až v roce 2002, kdy se ustálila na 60%.¹²⁰ Jak bylo zmíněno výše, politická aktivita občanů úzce souvisí s občanskou participací a zájmem o politické dění jako takové. Je proto důležité, zaměřit se na to, kdo jsou vlastně nevoliči, kterých by se PVÚ dotkne nejvíce.

Česká republika není výjimkou v tom, že se voleb účastní spíše vzdělanější lidé. Naopak lidé s nižším socioekonomickým statutem si volbám častěji vyhýbají. (Viz. tab.2) Někdy se v tomto smyslu hovoří *democracii lidí s titulem*.¹²¹ Rok 2002 zaznamenává o 20 % vyšší volební účast u lidí s vysokoškolským titulem než u občanů se základním vzděláním. V roce 2017 se voleb účastnilo 85 % lidí s vysokoškolským titulem a 43 % občanů se základním vzděláním, tedy mezi těmito dvěma skupinami je až 40% rozdíl. Tendence se podle těchto dat stále zvyšuje.¹²²

Pro účely práce je důležité vědět, proč tito lidé odmítají jít k volbám. V tomto ohledu jde často o kombinaci několika aspektů. Část občanů se voleb neúčastní jednorázově, protože jim to podmínky nedovolují (dovolená, časová indispozice, zranění atp.). Větší podskupina k volbám nechodí pravidelně, nejčastěji zastávají názor, že jejich hlas nic nezmění a politiku jako takovou neřeší. Často jsou obklopeni politicky neaktivními lidmi, takže je s jejich názorem nikdo nekonfrontuje.¹²³ Pokud je důvodem pro jejich neúčast skutečně averze k politikům a systému obecně, je nebezpečné tyto lidi nuceně přivádět k urnám.

Lidé, kteří se neúčastní voleb, jsou z části obyvatelé s nižším příjmem a vzděláním, jejichž potřeby nebyly dostatečně reflektovány, a to vedlo k nárůstu frustrace a apatie směrem k volbám a k celému politickému systému. Bývá upozorňováno na to, že tato část obyvatelstva není dostatečně zohledňována a je přehlížena. Mobilizací těchto mas se často vysvětluje vítězství populistických

¹²⁰ LINEK, Lukáš (2014). Čistá a celková volební volatilita v Česku v letech 1990-2013: stejný koncept, odlišná měření a podobné závěry? *Acta Politologica* 6, 1, 24-38. ISSN 1803-8220. Dostupné z: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00618.pdf>. s.36.

¹²¹ Linek, L., Petrušek, I. 2018. Vývoj vzdělanostních nerovností v účasti na politice v Česku a na Slovensku a jejich důsledky pro reprezentaci postojů. *Sociológia - Slovak Sociological Review*. 50(5): 524-549. ISSN 1336-8613. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/10011211Linek%20-%20Petrusek%20-%202018.pdf>.s. 524.

¹²² Tamtéž, s.534.

¹²³ ČT24. *Jak vypadá typický nevolič? Sociologové ukazují na několik společných rysů.* [online]. Praha: ČTK. [cit. 25.4.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2283517-jak-vypada-typicky-nevolic-sociologove-ukazuji-na-nekolik-spolecnych-rysu>.

kandidátů – Trumpovo vítězství v USA, vítězství Miloše Zemana v roce 2018, Brexit atp. Tito lidé subjekty nevolí z hlubokého přesvědčení, ale protože jim někdo konečně věnuje pozornost a dokáže jednoduše artikulovat jejich názory a pohledy na věc.¹²⁴

Jak už bylo výše zmíněno, tito nevoliči nejsou názorově konzistentní ve smyslu podpory nějaké strany. Jsou snadným terčem dezinformačních webů, které mohou manipulovat s jejich míněním. V České republice se éra dezinformačních webů se začíná rozmáhat po Krymské a uprchlické krizi v letech 2014 a 2015. Cílem dezinformačních webů je vyvolat ve čtenářích celkovou nedůvěru ve vládní systém, spojenecké pakty a v přesvědčení, že předkládané informace mainstreamovými médii nejsou pravdivá.¹²⁵ Na celou problematiku reagovala také BIS, ve své výroční zprávě v roce 2015. Upozorňuje zejména na oslabení informačního potenciálu země, informační a dezinformační zahlcení publika, relativizace pravdy a objektivity, prosazení motta „všichni lžou“.¹²⁶ Nejběžnějšími konzumenty tohoto typu webů jsou pak lidé s nižším dosaženým vzděláním (vysokoškolsky vzdělaná část populace se nevyskytuje téměř vůbec), obecně spíše muži než ženy. Čtenáři těchto webů jsou často voliči SPD, dezinformace šíří dokonce i někteří jeho poslanci. Čtenáři dezinformačních webů jsou často členové facebookových stránek s podobnou tematikou, jež dezinformačním webům úspěšně sekundují. Jako příklad uveďme stránky Tomio Okamura – SPD, Stop imigraci, Miloš Zeman je náš prezident atp..¹²⁷ Konzumenti tohoto typu médií jsou ve svém antisystémovém postoji většinou pevně zakořeněni a je prakticky nemožné je úspěšně konfrontovat s odlišným názorem. Lživé a nepřesné informace, které konzumují mohou vést ve výsledku k rozhodnutí, které není v souladu s jejich skutečnými potřebami a demokratickému systému to tak může pouze uškodit.¹²⁸

¹²⁴ PEHE, Jiří. Jaké jsou lekce z prezidentské volby. In: FIŠTEJN, Jefim, Petr HOLUB, Daniel PROKOP, et. *Proč?: proč je Zeman prezidentem : proč jsme tam, kde jsme*. Praha: Zeď, 2018. ISBN 978-80-906593-6-0. s.525.

¹²⁵ JANDA, Martin. *Information laundering: Dezinformační weby v českém kontextu*. Praha: 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. s.27.

¹²⁶ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2015. Bezpečnostní informační služba České republiky [online]. 2015, [cit. 15.4.2019]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/pdf/2015-vz-cz.pdf>, s.9.

¹²⁷ Tamtéž, s. 54.

¹²⁸ LACHAT, R., SELB P., 2009. The more, the better? Counterfactual evidence on the effect of compulsory voting on the consistency of party choice. *European Journal of Political*

Další aspekt, který by PVÚ přinesla by byla změna politických kampaní, alespoň tak to bývá vykládáno částí politologů. Snahy by se přesunuly z přivedení občanů k urnám na získání jejich hlasu. S tím, jak bývá naznačováno, souvisí i řada rizik. Těmi jsou například kupčení s hlasy, nebo dezinformační weby a mediální manipulace s míněním voliče. Česká republika je v tomto směru specifická monopolem některých politiků na média. Mezi významnými vlastníky médií v českém prostoru je kromě Daniela Křetínského nebo Zdeňka Bakaly také Andrej Babiš, muž, působící v nejvyšších patrech politiky. Ten vlastní největší českou mediální společnost – MAFRA.¹²⁹ Ač jsou média formálně nezávislá a často tento fakt o sobě deklarují. Faktická stránka se může lišit, a to se netýká pouze osoby Andreje Babiše, ale platí to obecně. Ovlivňování voleb médii je častý problém, který se řeší pravidelně v různých státech.

Významným argumentem ve prospěch volební účasti je hrozba systematického přehlížení potřeb nevoličů. Což v českém prostředí představuje velký problém. Tomáš Kostecký, který se volební účasti a volbám věnuje, dodává, že Česká republika je specifická v tom, že rozdíly mezi ochotnou volit a vzděláním jsou u nás větší, než je průměr ve světě.¹³⁰ Potřeby těchto nevoličů mohou být zanedbávány. K tématu nejsou dostupné zpracované analýzy, nicméně možným příkladem je problematika exekucí. O novele insolvenčního zákona se začalo hovořit teprve před nedávnou dobou, kdy se v exekuci nachází každý desátý Čech.¹³¹ Ovšem to, zda by se situace vyvíjela s PVÚ jinak, je pouze předmětem spekulací.

Researchs, [online]. 48, 573–597, [cit. 28.4.2019]. Dostupné z: <http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?T=P&P=AN&K=43017131&S=R&D=a9h&EbscoContent=dGJyMNHr7ESep7I4v%2BbwOLCmr1Gep7JSsKm4SK%2BWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGstk61q7JMuePfgeyx44Dt6fIA>, s.591.

¹²⁹ MEDIAGURU. Infografika: Aktualizovaná mapa vlastníků médií. [online]. 29.3.2016. [cit. 28.4.2019]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2016/03/infografika-aktualizovana-mapa-vlastniku-medii/>.

¹³⁰ ČT24. *Jak vypadá typický nevolič? Sociologové ukazují na několik společných rysů.* [online]. Praha: [cit. 25.4.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2283517-jak-vypada-typicky-nevolic-sociologove-ukazuji-na-nekolik-spolecnych-rysu>.

¹³¹ MAPA EXEKUCÍ. *Podíl osob v exekuci v roce 2017.* [online]. Praha: Otevřená společnost. [cit. 26.4.2019]. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>.

5.2. Je zavedení PVÚ v souladu s pojetím volebního práva v ČR?

5.2.1. Pojetí volebního práva na úrovni státu

K bezproblémovému přijetí zákona o PVÚ je nutné, aby se shodovalo s ideou státu o právech a povinnostech. Po vzniku ČSR bylo volební právo bráno také jako povinnost vůči státu. Toto paradigma se však v průběhu 20. století proměňuje a kvůli některým opatřením a zvyklostem minulého režimu. Ústava z roku 1992 ruší socialistické pojetí práv a svobod a charakter uvozovacího zákona Listiny základních práv a svobod byl podobný tomu z roku 1920. Jsou zde zakotvena základní demokratická práva ve shodě s přirozenoprávní teorií. V ústavě je také explicitně uvedeno *právo volit*.¹³²

Na prohlášení Miloše Zemana reagovaly také některé politické strany a jejich představitelé. Stanovisko ČSSD ze 4. dubna 2019 upozorňuje na množství nástrah s tím spojených – apatie voličů, nedůvěra v politický systém nebo deziluze občanů. Právě kvůli tomu se k případnému zavedení PVÚ staví negativně.¹³³ Jiří Pospíšil, bývalý předseda ODS, se k problematice v roce 2011 vyjádřil takto: „Volič má právo se zúčastnit, nikoli povinnost. I neúčastí ve volbách lze vyjádřit názor.“¹³⁴

5.2.2. Pojetí volebního práva na úrovni společnosti

K tématu postoje společnosti k zavedení povinné volební účasti není zpracovaná analýza a neexistuje relevantní ucelený materiál. Avšak můžeme sledovat postoj k volebnímu právu jako takovému. Z porovnání postkomunistických systémů můžeme rozeznat určité mechanismy, které občané zaujímají. Často se mluví o apatii občanů k politice způsobené jakousi odděleností od „světa běžných lidí“. Občané, kteří nejsou nyní aktivními voliči, by tak *museli* vybírat z kandidátů, ke kterým mají averzi, což může provázet množství nežádoucích efektů, vymezených výše. Kateřina Vráblíková přichází z několika mechanismy, které způsobují zmíněnou pasivitu občanů, například: systematický

¹³² ZIMEK, Josef. *Ústavní vývoj českého státu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1354-0. s.168.

¹³³ ČSSD. SEĎA, Antonín. *Proč rozhoduje většina menšiny*. [online]. Praha: 4.4.2019. [cit. 28.4.2019]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/aktualne/blogy/proc-rozhoduje-vetsina-mensiny/>.

¹³⁴ Novinky. *Povinné hlasování by zvedlo volební účast*. [online]. Praha: 8.7.2011. [cit. 29.4.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/238425-povinne-hlasovani-by-zvedlo-volebni-ucast.html>.

pocit nezájmu o voliče ze strany politiků, nedostatek časové kapacity nebo to, že jedinec není v interakci s těmi, kdo občansky participují.

Politologové, zabývající se volebním právem v českém prostoru se k případné úpravě staví veskrze negativně. „Povinná volební účast může sice zvýšit legitimitu mandátu voleného orgánu, zároveň by ale přinesla vyšší počet lhostejných voličů. Ti by z donucení volili buď náhodně, pod vlivem populistických slibů, nebo dokonce z trucu nesmyslně. Zároveň neexistuje žádná kauzalita mezi povinnou volební účastí a kvalitou života v dané zemi,“ dodává Josef Kotrba.¹³⁵ Podle Tomáše Lebedy se jedná o zastaralou úpravu, zavedenou v první polovině 20. století. Ta sloužila k etablování nových systémů a země od ní postupně upouštěly, což trvá doteď. Systém v ČR se podle něj na volbu dívá jako na právo. A dodává, že větší volební účast neznamena lepší nebo hodnotnější demokracii.¹³⁶

¹³⁵ ČESKO V DATECH. *Mladí Češi míří k urnám*. [online]. Praha: 26.1.2013. [cit. 25.4.2019]. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/76-mladi-cesi-miri-k-urnam/>.

¹³⁶ TÝDEN.cz Povinná volební účast je podle politologa přežitek. [online]. Praha: 3.10.2017. [cit. 25.4.2019]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/boj-o-hrad/povinna-volebni-ucast-je-podle-politologa-prezitek_259347.html.

Závěr

První část práce si kladla za cíl strukturovat argumenty k povinné volební účasti. Část argumentů je obtížně doložitelná praxí (např. zvýšení občanské vzdělanosti), takže bylo nutné pracovat pouze s normativní stránkou věci. K problematice PVÚ existuje množství zdrojů, které ze sebe navzájem čerpají, tudíž je obtížné práci vhodně strukturovat. Většina dostupných materiálů se soustředí pochází ze USA, a to i přes fakt, že část států s PVÚ se nachází v evropském prostoru. bylo tedy nutné tento fakt zohledňovat, aby práce skutečně pojednávala především směrem k evropské situaci.

Zastánci a odpůrci PVÚ se liší už v základním chápání demokracie a volebního práva jako takového. Volební právo je podle nich současně také povinností, protože se týká všech. Voliči mají zodpovědnost nejen za sebe, ale i za celou vrstvu, ve které se nacházejí. Pokud nepůjdou volit, uškodí to všem. Zastánci vidí demokracii jako něco, co zcela neplní svůj účel ve prospěch všech, a to je způsobeno nízkou volební účastí. Jako jediné účinné řešení navrhuji zavedení povinné účasti u voleb.

Největším argumentem pro jejich tvrzení je fakt, že je vítězný kandidát často zvolen pouze malým procentem obyvatelstva a zamýšlí se, zda je jeho mandát legitimní. A zda může právoplatně zastupovat všechny občany, když je fakticky zvolen pouze malým zlomkem z nich. Poté upozorňují na nebezpečí systematického přehlížení voliče. Pokud se určitá skupina občanů opakovaně nedostaví k volbám, můžou politici zaujmout postoj *nevolíš, nepočítáš se*. Díky vazbám a prostředí se tato skupina, (z velké části lidé s nižším příjmem a vzděláním) stále více zatvrzuje proti volbám a politice, a ve výsledku tím škodí především sama sobě. PVÚ by dle politologů přinesla větší spokojenost se zvolenými a stabilnější politický systém. Tato úprava má také potenciál způsobit větší politickou informovanost. Tím, že budou voliči povinni se k volbám dostavit, budou se snažit volit zodpovědně a hledat o kandidátech a postech informace. Politologové také uvádí, že politická témata přestanou být tabu, když se budou týkat všech. Další část argumentů se týká politických kampaní. Tam zanikne politickým kandidátům povinnost *přivést* voliče k urnám a tím zmizí mobilizační část kampaně, kterou dříve vykonávali politici. Ti se nově budou moct soustředit na zisk

voličských hlasů a obsah kampaně. Vedlejším efektem bude zánik negativních a útočných kampaní. Kandidáti budou nově cílit na skupiny, které dosud přehlíželi, protože se neúčastnili voleb. Dle odborníků to způsobí lepší a věrnější voličský výsledek.

Naopak odpůrci vidí stav demokracie jako dostatečný a v dobré kondici. Upozorňují na některé její nedostatky, ale rozhodně nevidí PVÚ jako nástroj pro její zlepšení. Na celé problematice jim tolik nevádí zavedení povinnosti volit, (ačkoliv i to považují za zásah do osobních svobod) ale to, co z ní plyne. V tomto ohledu upozorňují především na fakt, že dosavadní nevoliči budou najednou přivedeni k volbám. Výzkumy dokazují, že voliči, kteří se aktivně voleb účastní mají větší politický přehled než občané neúčastníci se voleb.

Tento krok povede ke zkreslenému volebnímu výsledku a nebezpečí růstu preferencí extremistických stran. Politicky neukotvení voliči často tíhnou ke stranám, které dokážou hlasitě a jednoduše artikulovat jejich palčivé problémy. Právě nebezpečí růstu extremistických stran byl jeden z důvodů, proč byla PVÚ zrušena v Nizozemí na začátku sedmdesátých let. Dalším důsledkem je nárůst neplatných a náhodných hlasů. To se vysvětluje několika způsoby. Statisticky platí, že čím více voličů, tím více neplatných hlasů, což vyplývá i z doložených statistik. PVÚ ale způsobí, že se elektorát rozšíří i o ty, kteří mají mizivou občanskou vzdělanost a politickou informovanost a neznají volební zákony a pravidla. Dalším z faktorů jsou ti, kteří použijí vhození neplatného hlasu jako demonstraci nesouhlasu s politickým systémem a představiteli.

Druhá část vztahovala celou problematiku k České republice. K tomuto specifickému tématu je dostupné pouze velmi omezené množství zdrojů, proto výstup není příliš podrobný a reaguje na problematiku spíše obecně. Většina zdrojů upozorňuje na události 20. století a fakt, že ČR je postkomunistickou zemí. Od toho se odvíjí řada okolností, především averze části občanů k volbám a nízká občanská participace. A právě to vidí řada českých politologů a politiků jako nebezpečný fakt, se kterým může souviset nárůst volebního výsledku extremistických stran a náhodných hlasů. Upozorňují také na fakt, že od PVÚ se postupně ustupuje, někteří ji dokonce považují pouze za opatření nově vzniklých demokracií. Především však není ve shodě s pojetím práva volit na úrovni státu a české společnosti, jež má své

důsledky právě minulém režimu. A právě proto se toto zavedení považuje spíše za kontraproduktivní.

Problematika PVÚ je v českém akademickém prostředí neprobádaným a nevyčerpaným tématem. A to jak v rovině obecné, ale i v té specifické pro český prostor. Je otázkou, zda dynamický vývoj politické situace povede k dalším úvahám o této úpravě, nebo se stane definitivně minulostí, jak jí někteří politologové předpovídají.

Seznam použitých pramenů a literatury

Aktuálně.cz. *Bulharský parlament chystá povinnou účast voličů ve volbách*. [online]. Praha: Aktuálně, 10.3.2016 [cit. 12.2.2019]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/bulharsky-parlament-chysta-povinnou-ucast-volicu-ve-volbach/r~c814721ce70c11e5a457002590604f2e/>.

Boveda, K. C., 2013. *Making people vote: The political economy of compulsory voting laws*. [online]. Ann Arbor: Yale Univerzity, 2013. [5.3.2019] Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1493061320?accountid=12797>.

BECHTEL, M., HANGARTNER D., SCHMID L., 2016. Does compulsory voting increase support for leftics policy? *American Journal of Political Science*, [online]. 60 (3),752–767, [cit. 9.4.2019]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/ajps.12224>.

BERGER, Ben. *Attention Deficit Democracy: The Paradox of Civic Engagement* [online]. Princeton: Princeton University Press 2011. [cit. 22.2.2019] ISBN 9781400840311. ProQuest Ebook Central, <https://search.proquest.com/legacydocview/EBC/740294?accountid=12797>.

BIRCH, Sarah. *Full participation: a comparative study of compulsory voting*. New York: United Nations University Press, 2009. ISBN 9280811665.

BIRCH, S. a LODGE, G., 2015. Voter Engagement, Electoral Inequality and First-Time Compulsory Voting. *The Political Quarterly*. [online]. 3, 385–392 [cit. 16.2.2019]. ISSN 00323179. Dostupné z ProQuest Central: <http://dx.doi.org/10.1111/1467-923X.12178>.

BLÍŽKOVSKÝ R. a NĚMEC J.. *Právní úprava volební povinnosti ve vybraných zemích* [online]. Parlamentní institut, 2013 [cit. 15.2.2019]. Dostupné z: <http://invenio.nusl.cz/record/155823?ln=cs>.

BRENNAN, Jason a Lisa HILL. *Compulsory voting: for and against*. New York: Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107613928.

BUGARIN, M. a PORTUGAL, A., 2015. Should Voting be Mandatory? the Effect of Compulsory Voting Rules on Candidates' Political Platforms. *Journal of Applied Economics*. [online]. 1, 1–17 [cit. 27.2.2019]. ISSN 15140326. Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1688030328?accountid=12797>

CONNECTUS, 2018. *13 Strongest Pros And Cons od Compulsory Voting*. [online]. [cit.7.4.2019]. Dostupné z: <https://connectusfund.org/13-strongest-pros-and-cons-of-compulsory-voting>.

CVVM. *Tisková zpráva. Důvěra ústavním institucím v březnu 2019*. Sociologický ústav AV ČR. . [online]. Zpracoval Jan Řehounek. Praha: SÚ AV ČR, 2019. [cit. 25.2.2019] ISBN 9781303319174. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/cz/media/com_form2content/documents/c2/a4891/f9/pi190327.pdf.

Český statistický úřad. *Výsledky voleb do poslanecké sněmovny 1920–2006. Výsledky voleb do národního shromáždění v roce 1948 na území České republiky.* [online]. 30.9.2008. [16.2.2019]. dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-voleb-do-poslanecke-snemovny-v-letech-1920-2006-n-tgdmp17urw>.

ČESKO V DATECH. *Mladí Češi míří k urnám.* [online]. Praha: 26.1.2013. [cit. 25.4.2019]. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/76-mladi-cesi-miri-k-urnam/>.

ČSSD. SEĎA, Antonín. *Proč rozhoduje většina menšiny.* [online]. Praha: 4.4.2019. [cit. 28.4.2019]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/aktualne/blogy/proc-rozhoduje-vetsina-mensiny/>.

ČT24. *Zeman chce povinnou volební účast, jinak by lidem hrozila pokuta.* [online]. Praha: Česká televize, 14.9.2016. [cit. 21.4.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1907600-zeman-chce-povinnou-volebni-ucast-jinak-lidem-hrozila-pokuta>.

ČT24. *Jak vypadá typický nevolič? Sociologové ukazují na několik společných rysů.* [online]. Praha: ČTK. [cit. 25.4.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2283517-jak-vypada-typicky-nevolic-sociologove-ukazuji-na-nekolik-spolecnych-rysu>.

ENGELN, Bart, 2007. Why Compulsory Voting can Enhance Democracy. *Acta Politica*. [online] 42 (4), 23–39 [15.2.2019]. ISSN 00016810. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1057/palgrave.ap.5500167.hy>.

FILIP, Jan. *Vývoj a současnost voleb a volebního práva v ČSFR.* Brno, 1992.

HILL, L., 2010. On the Justifiability of Compulsory Voting: Reply to Lever. *British Journal of Political Science* [online], 4 (10), 917–923 [18.2.2019] ISSN 00071234. Dostupné z ProQuest central: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000153>.

HILL, Lisa. Does compulsory voting violate right not to vote? *Australian Journal of Political Science*, [online]. 1 (50), 61–72, [cit. 31.3.2019]. ISSN 1363-030X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10361146.2014.990418>.

CHYTÍLEK, Roman. *Volební systémy.* Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6.

IDEA. Compulsory voting. *International IDEA* [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2018 [cit. 17.3.2019]. Dostupné z: <https://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout/compulsory-voting>

IDEA, 2002. *Voter Turnout since 1945: A global report.* [online]. Stockholm: Institute for Democracy and Electoral Assistance, 2002. [cit. 10.2.2019]. ISBN: 91-89098-61-7. Dostupné z: <http://www.idea.int/publications/vt/index.cfm>.

iDNES.cz. *Zeman chce povinnou volební účast a silnější prezidentské pravomoce.* [online]. Praha: MAFRA, 5.10.2017. [cit. 20.4.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-prezident-pravomoce.A171005_215636_domaci_jn

iROZHLAS, 2017. *Povinné hlasování ve volbách? I neúčast je vyjádření názoru.* [online]. Praha: Český rozhlas, 11.10. 2017. [cit. 6.1.2019]. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/komentare/povinne-hlasovani-ve-volbach-i-neucast-je-vyjadreni-nazoru_1710111030_rez.

JANDA, Martin. *Information laundering: Dezinformační weby v českém kontextu*. Praha: 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.

KRAKORA, Petr. *Politické stranictví a česká občanská společnost v letech 1918–1938*. In STANĚK, Antonín, ed. MEZIHORÁK, František, ed. *Výchova k občanství pro 21. století*. 1. vyd. Praha: SPHV, 2008. 457 s. ISBN 978-80-904187-0-7.

LACHAT, R., SELB P., 2009. The more, the better? Counterfactual evidence on the effect of compulsory voting on the consistency of party choice. *European Journal of Political Researchs*, [online]. 48, 573–597, [cit. 10.4.2019]. Dostupné z: <http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?T=P&P=AN&K=43017131&S=R&D=a9h&EbscoContent=dGJyMNHr7ESep7I4v%2BbwOLCmr1Gep7JSsKm4SK%2BWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGstk61q7JMuePfgex44Dt6fIA>.

LEVER, A., 2010. Compulsory Voting: A Critical Perspective. *British Journal of Political Science*. [online]. 4(10), 897–915 [cit. 1.3.2019]. ISSN 00071234. Dostupné z ProQuest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123410000050>.

LIJPHART, Arend, 1996. Compulsory voting is the best way to keep democracy strong. *The Chronicle of Higher Education*. [online] 43 (8), [5.1.2019]. ISSN 00095982. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/214737705?accountid=12797>.

LIJPHART, A., 1997. Unequal Participation: Democracy's Unresolved. *The American Political Science Review*. [online]. 03, 91, 1-14. [cit. 5.1.2019]. ISSN 00030554. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2952255?seq=1#metadata_info_tab_contents.

LINEK, Lukáš (2014). Čistá a celková volební volatilita v Česku v letech 1990–2013: stejný koncept, odlišná měření a podobné závěry? *Acta Politologica* 6, 1, 24–38. ISSN 1803-8220. Dostupné z: <https://acpo.vedeckecasopisy.cz/publicFiles/00618.pdf>.

LINEK, L. 2011. Proč se měnila úroveň účasti ve volbách do Poslanecké sněmovny v letech 1996–2010? *Sociologický časopis*. [online]. 47 (1), 9–32. [cit. 18.4.2019]. Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/cs/issue/116-sociologicky-casopis-czech-sociological-review-1-2011/2098>,

Linek, L., Petrušek, I. 2018. Vývoj vzdělanostních nerovností v účasti na politice v Česku a na Slovensku a jejich důsledky pro reprezentaci postojů. *Sociológia - Slovak Sociological Review*. [online]. 50(5): 524-549. ISSN 1336-8613. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/10011211Linek%20-%20Petrusek%20-%205-2018.pdf>.

LOEWEN, P.J., MILNER, H. a HICKS, B.M., 2008. Does Compulsory Voting Lead to More Informed and Engaged Citizens? An Experimental Test. *Canadian Journal of Political Science*. [online]. 3, 655–672 [cit. 20.2.2019]. ISSN 00084239. Dostupné z Proquest Central: <http://dx.doi.org/10.1017/S000842390808075X>.

LUNDELL, Krister, 2007. *Partisanship and Political Support: The Impact of Compulsory Voting*. Åbo Akademi University, Finland. Dostupné z: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/85db7474-0320-400c-8c12-c071ec6c1cbc.pdf>.

MALKOPOULOU, Anthoula. The history of compulsory voting in Europe: democracy's duty?. New York: Routledge, 2015. ISBN 9781317693338.

MAPA EXEKUCÍ. *Podíl osob v exekuci v roce 2017*. [online]. Praha: Otevřená společnost. [cit. 26.4.2019]. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>.

MEDIAGURU. Inforgrafika: Aktualizovaná mapa vlastníků médií. [online]. 29.3.2016. [cit. 28.4.2019]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2016/03/infografika-aktualizovana-mapa-vlastniku-medii/>.

MORAL, Mert., 2016. The Passive-Aggressive Voter: The Calculus of Casting an Invalid Vote in European Democracies. *Political Research Quarterly*, [online]. 69(4), 732–745 [cit. 25.3.2019]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1065912916662356>.

Novinky. *Povinné hlasování by zvedlo volební účast*. [online]. Praha: 8.7.2011. [cit. 29.4.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/238425-povinne-hlasovani-by-zvedlo-volebni-ucast.html>.

Pražský hrad, 2018. *Vánoční poselství prezidenta republiky Miloše Zemana*. [online]. Praha: Pražský hrad. [cit. 6.1.2019]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/vanocni-poselstvi-prezidenta-republiky-milose-zemana-4-14482>.

PEHE, Jiří. Jaké jsou lekce z prezidentské volby. In: FIŠTEJN, Jefim, Petr HOLUB, Daniel PROKOP, et. *Proč?: proč je Zeman prezidentem : proč jsme tam, kde jsme*. Praha: Zeď, 2018. ISBN 978-80-906593-6-0.

QUINTELIER, E., HOOGHE, M. AND MARIEN, S., 2011. The Effect of Compulsory Voting on Turnout Stratification Patterns: A Cross-national Analysis. *International Political Science Review*, [online]. 32, 396–416 [11.3.2019]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0192512110382016>.

RANGEL, G.S., 2017. *Voting as a (Mandatory) Duty: Citizen Attitudes, Political Engagement, and Party Outreach Under Compulsory Voting*. [online]. Ann Arbor: University of Kentucky 2017. [cit. 16.2.2019] ISBN 9780355194760. Dostupné z ProQuestCentral: <https://search.proquest.com/docview/1937500377/fulltextPDF/CE26AA8FE4AC4439PQ/1?accountid=12797>.

REFLEX. JAN JANDOUREK: Zeman se mýlí, povinná volební účast je v českých poměrech nesmysl. [online]. Praha: 19.10.2014. [cit. 22.4.2019]. <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/59765/jan-jandourek-zeman-se-myli-povinna-volebni-ucast-je-v-ceskych-pomerech-nesmysl.html>.

SHEEHY, P., 2002. A duty not to vote, *Ratio* [online]. 15 (1) 46–57 [cit. 20.3.2019]. Dostupné z: <https://philpapers.org/rec/SHEADN>.

SHINEMAN, V.A., 2013. *Isolating the Effects of Costly and Incentivized Participation on Incentives to Invest in Costly Information and Informed*

Participation. [online]. Ann Arbor: New York University 2013. [cit. 20.2.2019] ISBN 9781303319174. Dostupné z ProQuest Central: <https://search.proquest.com/docview/1433826286/fulltextPDF/46623833D6984F16PQ/1?accountid=12797>.

THOUGHTCo, 2018. *Compulsory voting*. [online]. [cit.7.4.2019]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/compulsory-voting-1435409>.

TUCAK, I., SABO, D. 2005. Compulsory voting, *Contemporary legal and economic issues*. [online]. č. 5, s.175-194. [cit. 20.3.2019].

TÝDEN.cz Povinná volební účast je podle politologa přežitek. [online]. Praha: 3.10.2017. [cit. 25.4.2019]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/boj-o-hrad/povinna-volebni-ucast-je-podle-politologa-prezitek_259347.html.

VITTANA, 2017. *10 Mandatory Voting Pros and Cons*. [online]. [cit. 7.4.2019]. Dostupné z: <https://vittana.org/10-mandatory-voting-pros-and-cons>.

VOTE BETTER, 2016. *Pros and Cons od Mandatory Voting*. [online]. [cit.7.4.2019]. Dostupné z: <https://www.votebetter.ca/mandatoryvoting/>.

VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích. *Sociologický časopis*. 2009, 45 (5), 867–897. ISSN 0038-0288.

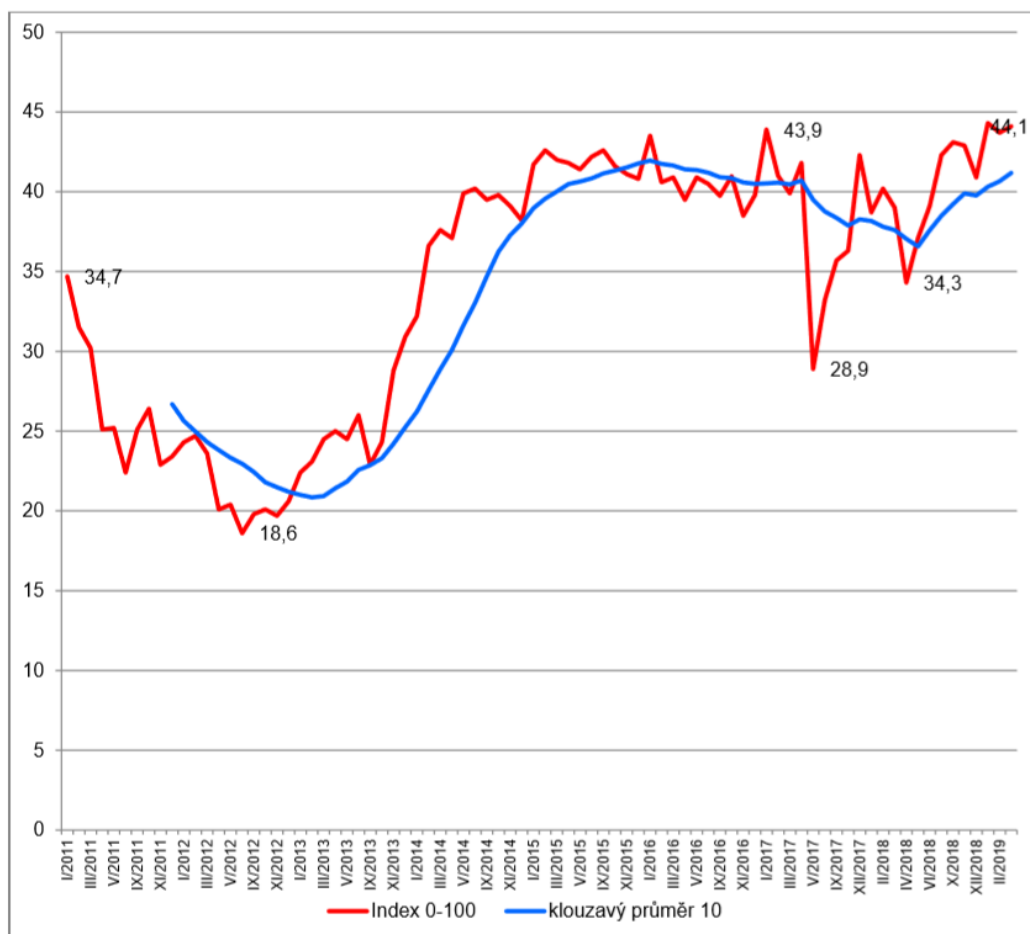
Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2015. Bezpečnostní informační služba České republiky [online]. 2015, [cit. 15.4.2019]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/pdf/2015-vz-cz.pdf>.

Zákon č. 123/1920 Sb. Zákon, kterým vydává se řád volení do poslanecké sněmovny. In: *Sbírka zákonů a nařízení*. Ročník 1920.

ZIMEK, Josef. *Ústavní vývoj českého státu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1354-0.

Přílohy

Graf 1. Spokojenost se současnou politickou situací v letech 2011–2019¹³⁷

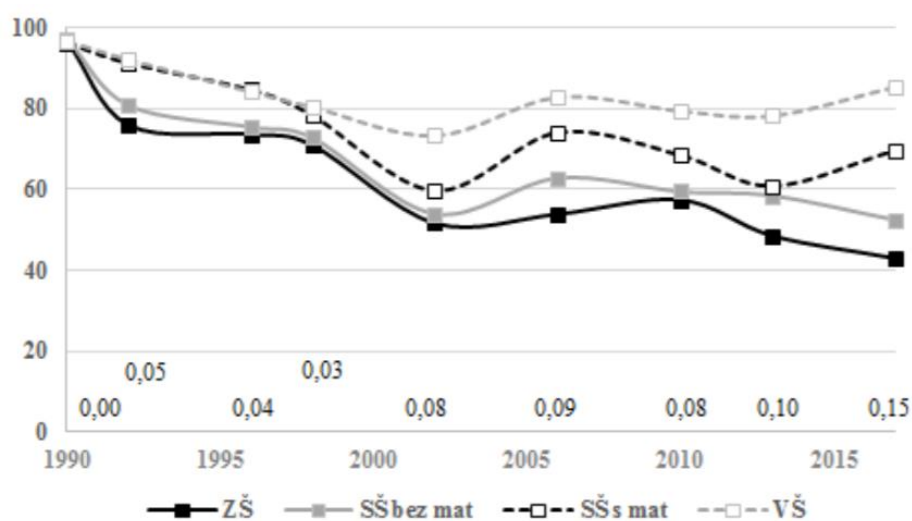

¹³⁷ CVVM. Tisková zpráva. Důvěra ústavním institucím v březnu 2019. Sociologický ústav AV ČR. . [online]. Zpracoval Jan Řehounek. Praha: SÚ AV ČR, 2019. [cit. 25.2.2019] ISBN 9781303319174.

Dostupné z:

https://cvvm.soc.cas.cz/cz/media/com_form2content/documents/c2/a4891/f9/pi190327.pdf.

Graf 2. Účast ve volbách do Poslanecké sněmovny dle vzdělání v letech 1990–2017.¹³⁸

¹³⁸ LINEK, L., PETRŮŠEK, I. 2018. Vývoj vzdělanostních nerovností v účasti na politice v Česku a na Slovensku a jejich důsledky pro reprezentaci postojů. *Sociológia - Slovak Sociological Review*. [online]. 50(5): 524-549. ISSN 1336-8613. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/10011211Linek%20-%20Petrusek%20-%202018.pdf>. s.533.